



Tabors

Leto junakov: Grčaric in Turjaka



1973

EL FORTIN

št. 5-6

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov • TAVOR je last in vestnik Zveze D. S. P. B. Tabor • Mnenje Z. D. S. P. B. Tabor predstavljajo le članki, ki so podpisani od glavnega odbora Zveze. • Izdaja ga konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič. • Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila, za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

—:—
TAVOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene Anticommunists

—:—
TAVOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. • Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina

—:—
Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213

—:—
Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.159.810

—:—
Naročnina: Južna Amerika 20 pesov ley 18.188, odn. enakovrednost v dolarju; USA in Kanada 4.— dolarje letno, zračno 7,00 dolarjev; Anglija in Avstralija 1 funt šterling; Evropske države 3 dolarje.

—:—
Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, José L. Suárez FNGBM, Poča. de Buenos Aires, Argentina. Telefon: T. E. 796-7513.

NASLOVNA SLIKA

Spokorna procesija na Rakovniku pri Ljubljani meseca maja 1942

PORAVNAJTE NAROČNINO!



Svobodni sveta,
združite se!
Za Boga,
Narcd, Domovino!

Mayo-Junio 1973

BUENOS AIRES

Maj-Junij 1973

Rebeldía de la juventud y sus causas

En los últimos tiempos se habla siempre más de la juventud rebelde, de los desvíos juveniles y de la violencia juvenil. Como llegamos a esto y dónde están las causas de este problema de la actualidad. Los caminos que llevaron a la juventud a rebelarse contra viejas estructuras, vetustos pensamientos y sin número de anacronismos son muchos, pero la causa de la rebelión es una sola. La juventud no está comprendida, está postergada en sus aspiraciones y engañada en su idealismo. Nosotros ya maduros exigimos de los jóvenes que piensen como pensamos nosotros. Esto es un absurdo. Como podemos pretender, que los jóvenes que no han vivido nuestra época piensen como nosotros. Los jóvenes no pueden comprender lo que no han visto, lo que no han vivido. El pasado es nuestro, pero el futuro es de los jóvenes. Por eso tenemos nosotras, más o menos ya viejos, tratar de vivir el presente y dar nuestra mano amiga, no tirana y absolutista a la juventud. Las épocas del patriarcado están ya pasadas. Seamos amigos de los jóvenes, como amigos tenemos que hablar a la juventud, darles nuestros consejos y darles cabida en puestos claves de la vida pública. Así obrando conseguiremos que los jóvenes no busquen más refugio en las rebeldías, así los jóvenes volverán a nuestras filas y lucharán junto con nosotros. Si en el futuro seremos sólo amigos y consejeros de los jóvenes, ganaremos su confianza y salvaremos la juventud del desastre y de la trampa que les tienden los extremismos y entre ellos en mayor parte los comunistas, que prometen a la juventud castillos en las nubes, para ganar sus simpatías. Dejemos el pasado, vivamos el presente y ayudemos a los jóvenes a forjar el futuro. De nosotros depende si ese futuro será dichoso o no lo será. De nosotros depende si este futuro será una cátedra de libertades o será solamente una cárcel de presos y esclavos. Estamos a tiempo de corregir nuestros errores y corrigiéndolos terminaremos con todos los desvíos de la juventud, ganando así la gran batalla de la Libertad y de la Democracia.

Upor mladine in njegovi vzroki

Zadnje čase se mnogo govori o uporni mladini, o mladini na stranpoteh in o nasilnosti mladine. Kako smo prišli do tega stanja in kje so vzroki tega težkega vprašanja sedanjosti. Mnoga so pota, ki so vodila mladino do tega, da se je uprla proti stari miselnosti, starinskim ureditvam družbe in brezštevilne starokopitnosti, vzrok za upor mladine pa je samo eden. Mladine ne razumemo, ji onemogočamo in otežkočamo njene nade ter upe za napredek in mladina je razočarana v svojem idealizmu. Mi že stari in zreli zahtevamo od mladih, da mislijo enako kot mislimo mi. To je nesmiselnost. Kako moremo pričakovati, da bo mladina, ki ni živela v naši dobi, mislila enako kot mi. Mladi ne morejo razumeti tega, kar niso videli, kar niso doživljali. Naša je preteklost, toda prihodnost je od mladine. Sedanost, vez med preteklostjo in prihodnostjo, živimo skupno i mladi i stari. Zato moramo mi več ali manj stari skušati živeti v sedanjosti in moramo dati našo prijateljsko roko mladim. Poudarjam, dati moramo prijateljsko roko mladim, ne pa tiransko ali absolutistično. Dobe patriarhata so že davno minule. Bodimo prijatelji mladih, kot prijatelji jim govorimo, dajmo jim svoje nasvete in dajmo jim mesta v javnem življenju. Če bomo ravnali tako, bomo dosegli, da mladi ne bodo več iskali zatočišča v skrajnostih, tako bodo mladi razumeli, da jim več ne delamo težav in zaprek v njihovih upravičenih težnjah in tako bodo mladi prišli nazaj v naše vrste in se borili z nami. Če bomo v bodoče le prijatelji in svetovalci mladine, bomo pridobili njeno zaupanje in jo bomo rešili nesreč in zank, katere ji nastavljajo ekstremisti in med njimi v največji meri komunisti, ki obljublja mladini gradove v oblakih samo zato, da bi pridobili njeno zaupanje. Pustimo preteklost, živimo v sedanjosti in pomagajmo mladini graditi bodočnost. Od nas je odvisno, če bo ta prihodnost srečna ali ne bo srečna. Od nas je odvisno, če bo ta prihodnost stolnica svoboščin ali bo le zapor s priporniki in s suznji. Še imamo čas, da popravimo svoje napake. Če jih popravimo, bo konec vseh stranpoti mladine in tako bomo zmagali v veliki in važni borbi za Svobodo in za Demokracijo.

Tiskovni referent Zveze Tabor naproša vse borce in čitatelje iz Sev. Amerike, da čim več pišejo za revijo „Tabor“. Prav tako prosí, da se vsi članki-dopisi pošiljajo na njegov naslov: M. Jakopič — 29424 Armadale Ave — Wickliffe — Ohio — 44092 — USA.

Vsi ostali dopisniki naj svoje prispevke pošiljajo na naslov: „Tabor“ — Igualdad 1.110 — J. L. Suarez — Buenos Aires — Argentina.

Maj - junij



Prav in primerno je, da se vsako leto v teh mesecih spominjamo pokolja slovenske vojske in pokličemo v spomin podobo naših junakov.

Nikdar ne bomo zbrali in zabeležili imen vseh naših padlih, nikdar ne bomo mogli naštetih vseh tistih, ki so s svojim osebnim junaštvom pripomogli, da je bil sovražnik vedno poražen ali prisiljen k begu.

Malo, zelo malo vemo o naših junakih. Ne vemo, kje so se rodili, ne vemo za njihova mlada leta; vemo pa to, da so umrli.

Padli so kot junaki na braniku Domovine! In to velja za vse: od poveljnika slovenskega domobranstva, do zadnjega borca!

Izravnani so grobovi padlih in neznana so ostala masovna grobišča. Tudi na Orlovem vrhu v Ljubljani, ni več križev. Toda duh slovenskih junakov živi in mora živeti. Kot žive priče njihovega junaštva, smo dolžni v zgodovino ponesti njihova dela. Zato stoji danes pred nami spominska kapelica na Orlovem vrhu in bo nas in naše zanamce opominjala, da so v letu 1945, komunisti brez sodbe pobili preko dvanajst tisoč Slovencev.

Bratje in sestre!

Pokažimo svetu veličino slovenskih junakov, povejmo mu, da so bili oni prvi, ki so se uprli istemu sovražniku, ki danes ogroža ves svet! Delajmo, delajmo skupno in dokažimo, da smo vredni bratje in sestre pomorjenih. Dokažimo, da duh svobode gori v naših srcih in terja pravico. Tisoči strohnelih oči iz kraških jam strmijo v nas v pričakovanju, da bomo njihovo delo nadaljevali do zmage.

Povejmo jim, da jim ostajamo zvesti, ker so čuvarji resnice in temelj pravice! Slava jim!

Uredništvo glasila „Tabor“ prosi vse domobranske pesnike in pisatelje, da sporočijo uredništvu svoje naslove in na kratko opišejo svoje dosedanje literarno udejstvovanje. Opozarjamo, da je zadeva važna in nujna, ker se pripravlja knjižnji izbor vseh domobranskih pesnikov in pisateljev. Podrobnosti in natančna navodila bo uredništvo sporočilo vsakemu književniku posebej. Sporočilo pošljite na: Tabor, Igualdad 1110, L. J. Suarez, Prov. Buenos Aires, Argentina.

Slovenci v borbi za človeško dostojanstvo nekoč in danes

(Nadaljevanje)

III.

Upori se pojavljajo že od tistega časa, ko se je moral človek vključiti v neko določena družbeno skupnost in se podrediti zakonom in načinom življenja, ki jih je ta organizirana skupnost določala. Ker pa do danes človeštvo še ni ustvarilo tako idealne državne organizacije, ki bi zadovoljila vse državljane, se ljudje iz različnih vzrokov od časa do časa uprejo. Sicer pa imajo upori tudi božjo sankcijo, ker vemo iz katekizma, da so se tudi hudobni angeli uprli Bogu, ne zaradi socialne mizerije, temveč iz napuha. Celo Adam in Eva sta zagrešila nekakšno nepokorščino. Upori so se dogajali v starem in srednjem veku, dokagajajo se pa še dandanes, le kraji, načini in vzroki so različni. Vzroki pa so navadno posredni in neposredni. Prvi niso vedno vidni, ker se kopičijo več let. Neposredni vzroki so pa vedno sodobni, pereči, ki dozore do tiste kritične stopnje, da ob vsakem najmanjšem povodu izzovejo odkrit, največkrat krvav upor.

Zgodovina nam poroča, da so se vršili upori že v prvi polovici srednjega veka. Germansko pleme Sasov se je upiralo cesarju Karlo Velikemu trideset let. Hrvaški knez Ljudevit Posavski se je upiral Frankom tri leta. Kmetje v Sev. Angliji so se trdovratno upirali Normandijskemu vojvodi. Viljemu Osvajalcu, Frankovsko-nemški cesar Henrich IV. se je uprl papežu Gregoriju VII., a ga je moral 1077 prositi odpuščanja v Canossi. Polabski Slovani in Pomorjani so se upirali germanskim vladarjem (Oton I., vazal Gero). Čehi so se uspešno upirali po razpadu Moravske države 906 proti nemškemu cesarjem. Toda vsi ti in še mnogi drugi upori, ki so se vršili na področju poznejših kmečkih uporov, ne spadajo v tisto vrsto uporov, o katerih bo govor pozneje, ki jih zgodovina imenuje kmečki upori. Prej omenjeni upori, ali bolje rečeno odpori, so bili največkrat usmerjeni proti imperialističnim osvajalcem, ali je šlo za odpor fevdalne gospode proti vladarju, ali za spor med papežem in vladarjem, ali pa za običajne spopade med samimi plemenitaši. Vzroki kmečkih uporov in tudi cilji so bili popolnoma drugačni. Da si ustvarimo kolikor mogoče točno in pravilno sodboto o vzrokih in posledicah kmečkih uporov, je potrebno temeljito pretehtati vse dogodke, ki so se odigrali, predno so izbruhnili kmečki upori. Predvsem pa je treba upoštevati, kaj se je spremenilo v duševnem življenju srednjeveškega človeka, če nam služijo za izhodiščne točke: vera, znanost, kultura in gospodarstvo.

Ker je vera dajala vsebino vsega duševnega življenja srednjeveškemu človeku in ker je cerkev imela v svoji posesti veliko zemlje, so imeli papeži veliko, če ne tudi odločilno, posvetno politično moč, ki so jo mnogi kralji hridko občutili na svoji koži. Nemški menih Hildebrant (1073-1075) je kot papež Gregor VII. rekel: „Vsi narodi morajo poljubljati papeževe noge“. In najmočnejši papež Ignacij III. (1198-1216) je rekel: „Kakor prejema luna svojo svetlobo od sonca, tako dobiva kraljevska oblast svoj sijaj in avtoriteto od papeža“. Izpostavljeni se proti taki doktrini je bilo celo smrtno nevarno. Skoraj tisoč let je trajalo, da je srednjeveški človek zamenjal teocentrično pojmovanje življenja z antropocentričnem. To sta pospešila humanizem in renesansa.

Sunek Islama proti evropski celini in ponesrečene križarske vojne so povzročile, da je prišel zapad v stik z antično kulturo, ki je vzbudila vero v človekovo moč. Kult ter vera v človeka se imenuje humanizem, po latinski besedi *humanus* (človeški). In na novo življenje antične kulture ter posnemanje starega načina življenja se imenuje pa renesansa (fr. *renaissance*) ali prerod. Humanizam je spodkopaval avtoriteto srednjeveške cerkve in vso njeno znanost. Tako se je že za časa angleškega kralja Riharda II. (1377-1399) profesor oksfordske univerze Pohn Wiclif zavzemal za odpravo papeževega primata, celibata, individualne spovedi in za ustanovitev nacionalne, od Rima popolnoma neodvisne cerkve. Teh nauk se je navzel in jih širil Čeh Jan Hus, ki je bil zaradi obrambe na cerkvenem zboru v Konstanzi 6. julija 1415 sežgan na grmadi. Spodkopavanje cerkvene avtoritete je pa doseglo svoj višek z nastopom Martina Lutra 1517 s svojimi 95 temi tezami, ki so odigrale veliko vlogo v nemških kmečkih uporih.

Srednjeveška znanost, ki jo je pa imela pod izključno kontrolo cerkev, je bila zelo na nizki znanstveni stopnji. Najbolj jo je zasmehoval znameniti nizozemski humanist Erazem Rotterdamski (1467-1536) in pa krožek njegovih učencev. Čeprav nista ne humanizem ne renesansa direktno vplivala na preobrazbo miselnosti kmečkega sloja oziroma tistega sloja, ki je bil ves čas hrbtnica odpora proti fevdalnemu gospodarskemu sistemu, ker so bili v književnosti, znanosti in v kulturnem udejstvovanju sploh v rabi latinski, grški in hebrejski jeziki, katere je pa obvladal le ozek krog izobražencev, vendar je negativen vpliv humanizma in renesance naravnost razkrajal družbeno življenje v obdobju kmečkih uporov. Razmere v cerkvi so zelo slabo vplivale na ljudstvo. Višjih izobraženih duhovnikov je bilo malo. In ker so ti imeli več cerkvenih služb in beneficijev v svoji roki, so najemali za opravljanje cerkvenih funkcij neizobražene, slabo plačane duhovnike, ki so bili navadno do včeraj še cerkovniki. Ta nižja duhovščina se je zaradi slabih dohodkov pečala tudi s trgovino in krčmarstvom, dušno pastirstvo je pa zanemarjala, zaradi tega ni imela ugleda. V Rimu je pa vladala velika brezbriznost. V kolikor je za časa renesance zacvetela umetnost in so se ustvarila velika javna dela, so stroške prevladovali na kmečka

ramena, kar je povzročilo še večjo revščino. Višja družba, to se pravi plemstvo in, kar je bilo s plemstvom povezano, se je vdajalo zelo razuzdanemu in pokvarjenemu življenju, zlasti je posurovelost plemstva dosegla svoj višek. Jasno je, da je val moralnega upadanja zajel tudi kmečko ljudstvo, posebno pa meščanstvo.

Preobrat v miselnosti in v načinu življenja v drugi polovici srednjega in v začetku novega veka so povzročile tudi nove iznajdbe in odkritja. Na prvo mesto postavimo papir in tisk. Ko je nemški plemič, Ivan Gutenberg s sodelovanjem Ivana Fusta in Petra Schüfferja svoj izum tako izpopolnil, da so leta 1455 natisnili z litimi črkami že sveto pismo (sicer v latinščini), so se odprla znanosti, književnosti in kulturi na splošno nova pota miselne ekspanzije. Tisk je najprej služil veri, ker so se najprej tiskale verske knjige, zlasti pa potem, ko so se verske knjige tiskale v narodnih jezikih, kaj je posebno izkoristilo protestanstvo, ki je dalo oznanilo krščanske svobode politično interpretacijo. Nemški zgodovinarji so mnenja, da je tedaj postal evanglij novo merilo socialne politične pravičnosti.

Med najvažnejše izume pa moramo šteti iznajdbo smodnika. To je bila atomska bomba dobe kmečkov uporov, ki je iz temelja spremenila način vojskovanja in je zamenjala hladno orožje z „vročim“, strelnim orožjem, ki je pri porazu kmečkih uporov odigralo odločilno vlogo, kajti uporniki prvič niso imeli dovolj strelnega orožja, drugič ga pa niso znali spretno in koristno uporabljati, četudi so se ga kdaj polastili. Prav te nove tehnične iznajdbe, ki so po eni strani sicer miselno razgibale meščanstvo in kmečki sloj, so po drugi strani bistveno pripomogle k porazu upornikov, ker niso znali niti finančno zmogeli uskladiti človeške sile s tehnično silo novih iznajdb.

K preobrazbi srednjeveške miselnosti in duhovni razgibanosti je pripomoglo tudi odkritje novega sveta. Prva posledica odkritja je bila ta, da se je svetovna trgovina usmerila na zapad in ne več na vzhod. Zaradi te preusmeritve so začela nekatera, nekoč cveteča mesta propadati druga pa cveteti. Kar se je že v 13. stoletju začelo uveljavljati denarno gospodarstvo, se tudi v trgovini ni zamenjavalo več blago za blago, temveč se je blago lahko vnovčilo. Razvilo se je tudi prekupčevanje blaga in posojevanje denarja, tako so se tudi graščaku odprle nove možnosti vnovčevanja poljskih pridelkov, ki so mu jih morali oddajati podložniki. Graščak je po svoji volji povečeval dajatve in tlako, kmetu pa ni dovolil prodajati svojih pridelkov na semnju, ampak ga je prisilil prodajati graščakovo blago. Na ta način so prišli plemenitaši v konflikt tudi z meščanstvom, ki si je lastilo vso trgovino. V tej borbi pa kmet ni užival podpore ne prvega ne drugega, temveč je bil predmet izkoriščanja pri obeh.

To so bili splošni, latentni vzroki, ki so počasi dozorevali do nevzdržnega stanja za kmeta po vsej Evropi. K tem vzrokom so se pa pridružile razne katastrofe, ki so revščino še bolj poslabšale. Neki letopis iz leta

1195 poroča, da so prišle iz azijskih dežel kobilice, velike kot vrabci. Dalje poroča, da so 1309 zopet priletele in da so nekega hlapca grofa Ulriha, ki je slučajno padel v roj kobilic, do kosti oglodale. In opat iz Vetrinja poroča, da so kobilice zopet priletele 1338 meseca julija in avgusta v tolikem številu, da so zatemnile sonce in povzročile strašen smrad. Opuštošile so Poljsko, Češko, Moravsko, Ogrsko, Avstrijo (tudi vse slovenske dežele), Lombardijo in vse dežele do reke Rena. Toda 25. januarja leta 1348 je zamajal vse dežele od Adrije do Donave strašen potres okoli treh popoldne. Najhuje sta bili prizadeti Koroška in Kranjska. Na Koroškem se je del gore Dobrač odkrušil in plaz kamenja je zasul 17 vasi in gradov in zajezil reko Zilo, ki je zalila deset vasi. Mesto Beljak je bilo popolnoma razdejano in, da je bila nesreča še hujša, so vsi ljudje, ki so bili ravno zbrani pri večernicah (bil je praznik spreobrnjenja sv. Pavla), našli smrt pod ruševinami župne cerkve. Nato je izbruhnil še en vrelec, ki je poplavlil vso okolico. Kronika poroča, da je bilo razdejanih 26 mest in 40 gradov ter mnogo cerkva, med njimi krasna bazilika v Akvileji. S tem pa nesreče še ni bilo konec v 14. stoletju. Kakor da bi se nebo zarotilo proti zemlji, je leta 1348 in 1349 morila po vsej Evropi strašna kuga, ki so jo imenovali „črna smrt“. Zanesli so jo iz Azije. Razširila se je po vsej Evropi vse do Islandije. V slovenske dežele so jo zanesli iz Italije. Zgodovinarji poročajo, da je pomrlo dve tretjine evropskega prebivalstva. Ponekod so izumrle cele vasi. Največkrat so pobegnili prebivalci v gozdove, da se ne bi okužili. Živina je blodila po polju brez pastirjev. Končno je kuga napadla tudi živino. Ljudi se je polastil obup. V tem obupu so nastali pogromi proti Židom. Pojavila se je zopet verska sekta bičarjev, ki so začeli širiti tudi verske zmote. Poleg teh „božjih šib“, gospodarskih tegob in socialne revščine so trli kmečko ljudstvo še razni cesarski vojni davki, neznosni tlaka in desetina grofa, nemogoče dajatve cerkvi ter splošna revščina. Na podlagi teh kratkih navedb si lahko ustvarimo sodbo, v kakšnem duševnem stanju se je nahajalo revno ljudstvo pred pričetkom kmečkih uporov v Evropi.

IV.

Doma se trudijo zgodovinarji in nezgodovinarji, da bi odkrili v slovenskih kmečkih uporih isti revolucionarni duh, ki je vodil slovensko osvobodilno fronto med drugo svetovno vojno. In trdijo, da so bili slovenski kmečki upori „izvirni izraz revolucionarnega gibanja slovenskega naroda“, ker „se je začela največja slovenska kmečka vstaja skoraj 10 let pred veliko nemško vojsko“. Niti prvo niti drugo ni točno.

Kmečki upori niso izbruhnili samo v Nemčiji in v slovenskih deželah, ampak so nastali prav iz istih vzrokov v Severni Franciji že 120 let pred prvim slovenskim uporom, točno 100 let poprej v Italiji, 97 let poprej v Vzhodni Angliji in 16 let poprej v Španiji. Vsi ti upori so nastali iz istih vzrokov kot slovenski upori.

Zakaj nastanejo upori, je zelo točno povedal že Angleški državnik in filozof, Francis Bacon (1561-1626), navajam po italijanskem viru:

„Le cause delle sedizioni sono di due specie: molta povertá e molto malcontento.“

Avstrijski državnik Klement Metternich (1773-1859) pa je bil mnenja: „Le revolte partono dal di sotto, le rivoluzioni dal di sopra“.

Nemški zgodovinarji trdijo, da ni bilo vzrok kmečkih uporov toliko revščina, kolikor je bil poseg (Vorstoss) graščakov v vaško avtonomijo. Zato so se kmetje tudi sklicevali na staro pravdo (das alte Recht), kadar so jim graščani nalagali nove dajatve in povečavali tlako. Ne smemo pa prezreti dejstva, da se je vršil sporedno s kmeškimi upori tudi boj za vpostavitvev in ojačanje centralne oblasti, ki je bila osredotočena v kraljevih rokah. Borba za neomejeno oblast kralja se je vršila med kraljem in plemiči na eni strani ter med kraljem in papežem na drugi strani. Kmete je prva in druga stran izkoriščala, kadar jih je potrebovala kot stranske partnerje. Zaradi tega so tudi upori izbruhnili najprej v tistih državah, kjer se je začela borba za neomenjeno oblast kralja. Ta borba pa se je sprožila najprej v Angliji in v Franciji. Medtem ko je vladalo v Nemčiji po letu 1254 skoraj 30 let nekakšno medvladje, Avstrije pa še sploh ni bilo. Italija je bila razdeljena v male države. Tudi ne smemo pozabiti, da so vse nove ideje, politične in socialne prihajale iz Anglije in Francije. Predno preidemo k obravnavanju slovenskih kmečkih uporov, t. j. da ugotovimo vzroke, trajanje in posledice kmečkih uporov, je nujno potrebno, da se na kratko seznanimo po časovnem vrstnem redu z vsemi upori, bodisi verskimi, političnimi ali socialnimi, ki so se odigrali v Evropi pred prvimi krvavimi slovenskim uporom leta 1478.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Odbor Slovenskega zavetišča

ima v prodaji slovenski prevod

„MARTIN FIERRO“

Vsaka slovenska hiša naj ima slovenski prevod

Cena 40 pesov.

Z nakupom podprete zavetišče

Tebi mlada slovenska generacija

Živimo v dobi mogočnega tehnološkega napredka, ki naj bi človečanstvu prinesel raj na zemlji z obilico materialnih dobrin. Priče smo, kako se človek danes zastruplja in potaplja v močvirje materializma kakršnjemu ni para. Pod kriko raznoraznih „liberalnih“ gibanj se človeku jemlje njegovo bistvo, njegova duhovnost, in se ga načrtno spreminja v živalsko uživanje z zanikanjem vsega kar bi le dišalo po duhovnosti in morali. Vprašanje je v koliko se zavedamo tega, kar se okoli nas dogaja in če se zavedamo, kaj in koliko smo pripravljeni storiti, da ne bomo tudi sami utonili v blatu --- v močvari ki nujno vodi v pogubo. Nekateri smo morda vse preveč navezani na preteklost in ves razvoj gledamo iz svojega osebnega ozkega stališča. Ali pa smo postali okoreli, prestari da bi se brigali kaj se okoli nas dogaja. Spet drugi smo tako preobloženi z vsakdanjim delom, da nimamo časa niti misliti kaj nam prinaša bodočnost in kakšen bo rezultat razvoja v katerega smo vrženi.

Komunisti se dobro zavedajo, kam plove svobodni svet in temu primerno tudi delujejo, kajti dobro vedo, da je materializem, uživanje, nemorala in vse podobne satanske mahinacije, osnova in mogočni temelj za brezrazredno komunistično družbo. Ta moralni kaos oni temeljito in načrtno izrabljajo in ga vpletajo v svoje elastične mreže in načrte in to s takim elanom, da je vsakemu, ki ni slep to jasno. Pri tem delu so najbolj rigorozni emisarji kitajskega komunizma, ki na vsak način skušajo vpreči v svoje mreže današnjo mlado generacijo tako na kolegijih (univerzah) kot na višjih šolah. Televizijski programi, knjige, članki v vzgojnih publikacijah, seminarji na univerzah so sredstva preko katerih se razširjajo komunistične doktrine in preko katerih se proslavlja Mao in njegova revolucija. Tako uspešno je to delo, da je kitajska novinarska agencija Hsinhua pred nedavnim objavila serijo člankov o tem kako uspešno je gibanje za prijateljstvo med kitajskim in ameriškim narodom.

Morda se spominjamo televizijskega programa, ki je v svoji revolucionarni produkciji prikazoval storijo o zmagi komunistov nad nacionalisti na Kitajskem. Pred komaj kakim mesecem je bil preko NBC-TV prikazan spet drugi pro-komunistični program pod naslovom „The Forbidden City“, (Prepovedano mesta). In kdo je sponzoriral ta program; nihče drugi kot znan Clevelandski industrijski magnat, Eaton Corporation. Omeniti je tu treba da bi kitajski režim rad številne produkte, ki jih to podjetje proizvaja in to seveda pod ugodnimi, z davki podpiranimi pogoji.

Skoro ob istem času je ABS-TV prinesla svojo verzijo o Kitajski pod naslovom „Michelangelo Antonioni's China“. Ta program je priredil italijanski levičar Antinioni, ki je znan antiameriški aktivist in je pred tem že

priredil film v katerem prikazuje SDS-črne panterje kot primer revolucionarjev v Ameriki.

New Yorški senator Buckley opozarja državni vzgojni oddelek da je v curiculu za kitajske študije skrbno zavita propaganda za komunizem. Ta propaganda se skrbno širi preko znanega kitajskega intelektualca in propagandista profesorja Jack Chen-a. Ta profesor živi v USA in skrbno že leta in leta pisari v ameriški komunistični časopis „Daily Worker“.

Organizacija nacionalnoga komiteta za odnose med ZD in Kitasko je močno infiltrirana s propagandisti in ljudmi, ki so pred nedavnim obiskali Kitajsko na povabilo ondodne vlade. Ti ljudje imajo posebno nalogo prirejanja seminarjev in predavanj na raznih ameriških univerzah in preko njih povečevati delovanje komunistične partije na Kitajskem.

Lahko gremo še dalje in opazili bomo v današnjih revijah in v dnevnem časopisju, da so začeli bivši vojni ujetniki, ki so se vrnili iz Vietnama, pričati o komunističnem grozodejstvu in njihovih taktikah. Ameriški levičarji in propagandisti vseh vrst, med katerimi je morda najbolj kričeča filmska igralka Jane Fonda, so takoj stopili na plan z zanikanji, da bi bilo to res. Fonda je šla tako daleč, da vojne ujetnike napada z navadnimi lažnivci. Medtem pa bivši duhovnik Berrigan govori o vrnjenih ujetnikih kot zločincih in ne herojih.

Jasno je, da se nikdar v zgodovini komunistična propaganda ni bila tako močna nazaj kot je prav sedaj. Bila je močna med drugo svetovno vojno, toda to še senca ni proti temu, kar se sedaj dogaja. Vse akcije so precizne in izvajajo se načrtno in spretno ter padajo na rodovitna tla prežetega z materializmom in uživanjem. Jasno je tudi, da je glavna tarča današnja mlada generacija. Zastrupiti je treba mladino in zmaga je zagotovljena.

Kot je nekoč mladina pri nas prižgala baklo svobode in jo ponesla v boj za osnovne pravice človeka, za svojo vero in svoj narod, tako upamo, da bo naša današnja mladina reagirala danes. Nate mladi rod so uprte oči, ustvarjeni po božji podobi in da smo dolžni služiti Bogu ne mamonu, potem od tebe zavisí kako daleč bo satansko delo uspešno, od tebe zavisí bodočnost. Če bomo spoznali nevarnost, ki nas obkoljuje in če se bomo zavedli, da smo spoznali, bomo tudi znali najti čas in energijo za boj proti materializmu in vsemu zlu, ki ga leta rapidno prinašajo med nas in ves svobodni svet.

Opomba uredništva Tabora: v številki 4 Tabora 1973 je bilo sledeče pojasnilo za naslovno sliko: „Zmagovite čete domobrancev po zmagi na Javorici“. Pravilno je: „Zmagovite čete domobrancev po zmagi na *Javorovici*.“ Vas Javorovica je najvišja vas nad Pleterji v Gorjancih. Ta bitka — zmaga domobrancev je bila 16. aprila 1944.

Izseljevanje iz Slovenije po drugi svetovni vojni

Podatki pretekle dobe nam pokažejo, da so se Slovenci vedno izseljevali. Vzroki za to so bili različni. Glavni vzrok ali razlog, ki prevladuje med ostalimi, je gospodarski, to je iskanje zaslužka ali boljšega zaslužka kot ga je nudilo domače gospodarstvo. Najmočnejši val izseljevanja je zajel slovenske kraje v zadnjem desetletju preteklega in prvem desetletju sedanjega stoletja.

Izseljevanje je slovenski narod biološko in s tem tudi narodno zelo prizadelo. V zadnjih sto letih, od 1870 do 1970, se je izselilo iz Slovenije 501 tisoč ljudi ali ena tretjina prebivalstva (Dr. Živko Šifrer, Kako se seli prebivalstvo, Naši razgledi, št. 2, 1972, str. 35). Ta številka pomeni izredno izgubo za slovenski narod. Če tega izseljevanja ne bi bilo in upoštevajoč naravni prirastek teh izseljencev, bi Slovenija štela danes že nad 3 milijone prebivalcev. Tako pa imamo v teh 100 letih za polovico manjši porast kot naši sosedi. Pred 100 leti, kot navaja šifrer, je slovensko ozemlje štelo 0,37 odstotka evropskega prebivalstva, danes pa šteje le 0,26 odstotka. Nekateri slovenski kraji imajo danes manj prebivalstva kot so ga imeli leta 1866 (Prim. Krajevni leksikon Slovenije, zvezek I. in II). Analiza nam pokaže, da je del tega znižanja pripisati izseljevanju v tujino.

Največ naših ljudi, nekaj nad 300 tisoč, se je naselilo v Združenih državah Amerike, ostali so pa razkropljeni po drugih deželah. Ni kontinenta, na katerem ne bi našel slovenskega človeka.

Izseljevanje po letu 1965

Takoj po končani vojni in umaknitvi ali odhodu dela komunizmu nasprotnega prebivalstva se je izseljevanje iz Slovenije nekoliko ustavilo. Režim je potreboval delovne roke za obnovo dežele in gradnjo industrijskih in drugih objektov. Navidezno mu je primanjkovalo delovnih rok. Mlade ljudi so zvalili ali prisilili, da so zapustili kmetije in so jih zaposlili v industriji ali drugi dejavnosti. Vsled tega se je stanovska struktura prebivalstva zelo spremenila. Leta 1939 je bil delež kmečkega prebivalstva še 60 odstotkov, leta 1970 pa samo 28 odstotkov vsega prebivalstva, ob popisu leta 1971 pa so ugotovili, da je ta številka padla na 18 odstotkov, kar pa še ni uradno potrjeno.

Ko se je začela proizvodnja postopoma smotrno urejevati in oragnizirati, je bilo delavstva v industrijskih obratih preveč; nastal je problem brezposelnosti. Toda istočasno je primanjkovalo delovnih rok v kmetijstvu.

V industriji odvišni delavci, povečini mladi, preje odtrgani kmetijstvu, se niso hoteli vrniti na kmetije očetov in k obdelovanju zemlje.

Vprašanje odvišnega delavstva v industriji je postalo še posebej pereča po gospodarski reformi v letu 1965, po kateri bi se naj gospodarstvo smotrno organiziralo in preprečilo napovedujoča kriza. Oblast se za ta problem ni dosti brigala in so si prizadeti delavci morali pomagati sami. Začeli so iskati delo v tujini, najprej v sosednji Avstriji, pozneje pa še v Zapadni Nemčiji. Najprej so odhajali kot sezonski delavci, postopoma pa je odsotnost delavcev postala večletna, za nekatere stalna.

V začetku je bilo to izseljevanje precej neurejeno, brez kontrole, večkrat tudi predmet trgovanja brezvestnih posameznikov in agencij, kar se dogaja še danes. Nekoliko bolj se je uredilo po letu 1968, ko je bila z Zapadno Nemčijo sklenjena uradna pogodba. Prve približne številke, koliko delavcev je odšlo po vojni na delo v tujino, je prinesel šele popis prebivalstva iz leta 1971.

Pred popisom leta 1971 se je govorilo in pisalo, da je odšlo na delo v tujino 60 do 70 tisoč delavcev. Po popisu so jih našteali le 48 tisoč. Toda ta številka je prenizka, ker zajame le osebe, ki so odšle na delo v tujino preko urada za zaposlovanje delavcev, ne zajame pa tistih, ki so odšli mimo uradne kontrole. Cenijo, da se je po letu 1965 izselilo okrog 55 tisoč oseb. Ker ima Slovenija v zadnjih letih nad 10 tisoč naravnega prirastka, je tako na delu v tujini 5 letnikov naravne rasti slovenskega naroda v matični domovini. Z ozirom na celotno število prebivalstva pa znaša odstotek 2,8. Številke so velike in dajo resno misliti, povzročajo skrbi.

Kam se izseljujejo?

Skoraj štiri petine delavcev, ki so „na začasnem delu“ v tujini — kot to uradno imenujejo, — je zaposlenih v Zapadni Nemčiji in Avstriji, ena petina pa je raztresena po ostalih evropskih državah, predvsem v Franciji, na švedskem, Nizozemskem in v Švici.

Delovni pogoji so različni; formalno so izenačeni z domačimi delavci, v praksi pa obstojajo velike razlike.

Nemčija je začela sprejemati tuje delavce potem, ko je Vzhodna Nemčija postavila „zid sramote“ in preprečila pobeg svojih delavcev v Zapadno Nemčijo. Toda Nemčija je najprej sprejemala Italijane, potem špance, Grke in Turke in šele potem so prišle na vrsto narodnosti iz Jugoslavije, uradno po že omenjenem dogovoru leta 1968.

Tuji delavci, tudi slovenski, predstavljajo za Nemčijo pereč problem. Sicer ima od njih velike koristi, to je poceni delovno moč, polovico zaslužka ostane vložnega ali potrošenega v deželi; ker sprejema samo mlade in zdrave ljudi, so izdatki socialnega zavarovanja za te delavce zelo majhni, ter z njihovimi prispevki lahko krije potrebe svojih ljudi in je pri podeljevanju pokojnin lahko tako radodarna. Ne more pa zadovoljivo rešiti stano-

vanjskega problema, šolanja otrok tujih delavcev, predvsem pa številnih moralnih problemov.

V bodoče mislijo v Zapadni Nemčiji sprejem tujih delavcev omejiti radi gospodarske stagnacije in zboljšanja demografske rasti in naravnega prirastka lastnega prebivalstva. Predvsem mislijo omejiti stalnost delavcev na nekaj let in uvesti rotacijo, to je, da se bo po preteku pogodbe tuji delavec moral obvezno vrniti in sprejeli bodo drugega, mlajšega. S tem mislijo predvsem rešiti stanovanjski in šolski problem, ker bodo prihajali mladi in samski delavci ali delavci brez družine. Nemke pa bodo lahko dobile zakonske kandidate med lastnimi rojaki.

Odkod se največ izseljujejo?

Največ delavcev se je izselilo v obdobju po 1965 iz severne in vzhodne Slovenije. Na prvem mestu je Prekmurje in sicer jih je na tujem iz občine Lendava 2914 ali 10,9 odstotka prebivalstva, iz občine Murska Sobota pa 4975 ali 7,5 odstotka prebivalstva. Iz celotnega Pomurja, to je iz občin Gornja Radgona, Ljutomer, Murska Sobota in Lendava je v tujini 10.207 oseb ali 7,9 odstotka vsega prebivalstva (Dr. Ž. Šifrer, Naši razgledi št. 7, 1972, str. 198).

Od vseh teh „začasno“ zaposlenih Slovencev v tujini je 40,01 odstotkov žensk, kar je izredno veliko, vendar podobno razmerje za zaposlitev žensk velja tudi doma.

Kdo se izseljuje?

V tujino odhajajo predvsem mladi ljudje. Dobrih 59 odstotkov jih še ni izpolnilo 30 let. Približno 40 odstotkov vseh teh zdomcev je samskih.

Po izobrazbi jih je po štetju iz leta 1971 12.849 s poklicno šolo, 517 z gimnazijo, 1685 s tehnično šolo in 883 z višjo šolo. Ostali imajo izpolnjeno osnovnošolsko izobrazbo.

Velik problem predstavlja izseljevanje strokovnjakov in tehnikov. Strokovnjaki, posebno pomladek, odhajajo na tuje, ker doma njihovo delo ni zadostno plačano. Uradno so njihove plače zelo nizko določene in ker nočejo problemov s sindikati rajši gredo.

V tujini se slovenske diplome lahko nostrificirajo in jih upoštevajo. Tako slovenski strokovnjaki predstavljajo tuje firme v trgovskih odnošajih s Slovenijo. Najsposobnejši celo vodijo tuje firme. Jih dobro plačajo in jim nudijo možnost napredovanja in uveljavitve. Tega upoštevanja in možnosti jim doma niso nudili.

Zakaj se izseljujejo?

V začetku je bil vzrok odhoda na delo v tujino brezposelnost ali izredno majhen zaslužek. Po najnovejših podatkih pa brezposelnost ni več

glavni razlog, saj jih je bilo 85 odstotkov, ki so odšli na delo v tujino, doma zaposlenih.

V glavnem se izseljujejo v zadnjih letih radi višjega zaslužka, ker doma ni mogoče dovolj prihraniti za novo hišo, tehnično opremo gospodarstva, predvsem kmetijskih strojev, v kolikor so navadni delavci, z višjo izobrazbo pa gredo kot že rečeno radi položaja in višje plače.

Povprečna višina normalnega mesečnega zaslužka slovenskih delavcev na tujem je bila leta 1971 naslednja:

Nekvalificirani in priučeni	2.238 din.
Kvalificirani in visokokvalificirani	3.168 din.
S srednjo in visoko izobrazbo	4.127 din.

Polovica tega zaslužka gre na mesec za hrano in stanovanje.

Povprečna plača industrijskega delavca doma pa je bila v istem obdobju 1950 dinarjev.

Vračanje

Vračanje ni najboljše. Sicer se pa o tem ne vodi posebna kontrola in ni statističnih podatkov. Veliko, posebno mlajših, se pa ne vrne več. Se v tujini poročijo in tudi tam ostanejo. Najbolj zvesto se vračajo domov delavci iz Pomurja, čim so toliko zaslužili, da si nakupijo kmetijske stroje ali zgradijo hišo.

Potrebno pa je misliti na to, kako izseljevanje popolnoma ustaviti, še preden bodo tuje dežele same posegle po tem ukrepu. Zato bi bilo potrebno ustanoviti nova podjetja v gospodarsko pasivnih krajih, predvsem v tistih območjih Slovenije odkoder hodijo na delo v tujino. Potrebne so tudi nove investicije. Obstoječa podjetja je potrebno še boljše organizirati in modernizirati, zaposlenim pa dati višje plače. Končno se bodo morali delavski sveti in direktorji podjetij sprizniti z dejstvom, da brez potrebnih strokovnjakov podjetja ne morejo uspešno poslovati. Domačim strokovnjakom je treba dati mesta in zaslužek, ki jim pripadajo. To pravilno pojmovanje proizvodnje ne bo podražilo, ampak pocenilo. Brez oklevanja se mora rešiti tudi kmečko vprašanje.

Posledice izseljevanja

Pri izseljevanju imajo večje koristi dežele, ki delovno silo uvažajo. Res je, da izseljevanje v gotovih primerih blaži brezposelnost in je tudi vir deviz, s katerimi se krije primanjkljaj v plačilni bilanci in pomaga gotovim posameznikom, da zboljšajo svoje gmotno stanje.

Vendar se te stvarne koristi ne dajo primerjati z negativnimi posledicami, ki jih prinaša izseljenstvo. Predvsem sedanje izseljevanje predstavlja preveč problemov razbitih družin. V Sloveniji je 9464 otrok, ki imajo enega:

ali oba starša na delu v tujini. Ti otroci so veliki reveži. Če je mati sama doma, največkrat radi preobilice dela ne more skrbeti zanje, če sta pa oba odsotna, so otroci prepuščeni tretjim osebam, včasih že starim, ki komaj sami za sebe skrbijo, včasih so pa predmet izrabljanja brezvestnih ljudi. Ta moralna škoda se ne da poplačati z nobenim denarjem.

Radi razbitosti družin je tudi več priložnosti za zakonsko nezvestobo in odtujitev. Mladi v najboljših letih se več ne vrnejo, ostanejo tam, se poročijo s tujkami ali popolnoma moralno izgubijo. To ima neugodne posledice za starostno strukturo prebivalstva in demokratski razvoj. Če se vrnejo pokvarjeni, potem zastrupljajo domače okolje.

Izseljevanje slovenskih delavcev ima tudi za posledico pomanjkanje delavcev, predvsem za navadna dela, zato prihajajo na delo v Slovenijo delavci iz južnih dežel Jugoslavije. Po zadnjih dosegljivih podatkih je v Sloveniji zaposlenih 120 tisoč takih delavcev in prihajajo še novi. Nekateri ostanejo za stalno in se poročijo, saj je trenutno v Sloveniji po zadnjem štetju iz leta 1971 7 odstotkov več žensk kot moških, zato prilike ne manjka. Nekateri prihajajo tudi z namenom, da se strokovno izpopolnijo, potem se pa vrnejo. Šolanje takega delavca stane 1,8 milijona starih dinarjev letno. Te investicije so za Slovenijo izgubljene.

Delavci iz juga prinašajo tudi socialne probleme svoje vrste. So obravnavani kot „bratski tujci“. V mestih jih ponekod tretirajo kot ljudi druge vrste, jih uporabljajo za najslabše plačana dela. Formalno so sicer enakopravni z domačimi delavci, v praksi pa ta enakopravnost ne obstoja. Na daljši čas more tako stanje pripeljati do novih in nepoznanih socialnih trenj. Če se jih bo veliko odločilo da ostanejo za stalno v Sloveniji, more to imeti tudi gotove posledice za narodno in versko strukturo prebivalstva.

Skrb za izseljence

S strani oblasti so bili ti izseljenci prepuščeni samemu sebi. Domači vladni organi se niso zanimali zanje, niti če so deležni vseh pravic določenih v pogodbi.

Radi nepoznanja jezika izseljenci niso mogli uveljaviti svojih pravic, tudi če bi hoteli. Stali so po večini ob strani življenja z domačini v kraju, v katerem so živeli. Zaprli so se v „geto“, ki je tako značilen za slovenske izseljence, se zbirali sami in ob nedeljah posedali v gručah na železniških postajah ali po gostilnah. Če se je kdo takoj oddaljil od te skupnosti, se navadno ni več vrnil, ga je val tujega okolja vzel s seboj, kar dokazuje, da tudi mladi rodovi, vzgojeni v novih okoliščinah, niso dovolj utrjeni, da bi znali v odprti družbi med tujim svetom ohraniti svoje in obenem biti aktivni del življenja skupnosti, v kateri so se naselili.

Prvi, ki so se začeli zanimati za te rojake, so bili izseljenski duhovniki iz obdobja med dvema svetovnima vojnama in iz vrst politične emigracije,

ki so ostali v deželah zapadne Evrope. Pomagali so jim v vseh potrebah posredovali pri tujih podjetjih in jih ščitili, predvsem pa v verskem in narodnem pogledu. V dnevnem časopisju v domovini so na ta način več let leteli hudi očitki režimu, da ne skrbi za izseljence in je Cerkev edina, ki jim stoji ob strani.

Po dolgem oklevanju je režim le poslal med izseljence socialne delavce in učitelje. Jih je pa premalo in njihov delokrog je zelo omejen, ker na naloge niso dovolj pripravljeni.

Še preden je režim poslal svoje socialne delavce v pomoč izseljencem, je slovenska Cerkev poslala v pomoč izseljenskim duhovnikom nekaj mlajših duhovnikov, ki skupaj že z preizkušenimi pastirji delajo in skrbijo za dušni blagor in narodno ohranitev teh rojakov. Ta harmonija in sodelovanje različnih generacij duhovnikov, vzgojenih v različnih okoliščinah je lep vzgled bratske povezanosti, za katerega jim moramo biti hvaležni.

(Ponatis iz „Družabne pravde“, december 1972 — Bs. Aires)

Verinov

č u r n o č i

Ko noč razgrne pajčolane svoje,
ko zvezd lestencev luči se prižgejo,
iz sna se sanje rožno prebudijo,
a tam v daljavo bajni slavček poje.

Pozabim na nesreče, srčne boje,
tišina se vtopi mi v melodijo,
želja kresnice v roj svetál rojijo
in razsvetljujejo samote moje.

Ne čutim več nobene bolečine,
moj svet je le podoba sreče raja
kot večnost je, ki z dnevom ne premine.

Srce je vrt cvetoči sredi maja,
prepolna duša je neba jasnine,
a hladno, hladno mi telo postaja...

TROJNI UMOR

Sredi januarja mineva trideset let, odkar so partizani na Toškem čelu pri Dobrovi zakrivali trojni umor. Zverinsko so mučili in s krampi dobili tri mlade fante iz vasi Podsmreka pri Dobrovi: Remic Andreja, Peklaj Ivana in Kušar Jožeta.

V noči med 13. in 14. januarjem 1943 so partizani zasedli vse bližnje vasi in izvedli nasilno mobilizacijo, ki pa ni bila drugega kot krinka za ugrabitev vidnejših protikomunistov, ker so bili obveščeni, da se tudi na Dobrovi pripravlja organiziranje Vaške straže kot dober teden prej na Brezovici. Poleg zgoraj imenovanih so iskali tudi Novak Jožeta in Berdnik Lojzeta, a jih niso našli, ker so moški večinoma spali po raznih skrivališčih. Prijeli so tudi Remic Matija, ki pa je imel srečo, da jim je ušel skozi okno podstrešne sobe, stekel v gozd, drugo jutro pa s še nekaj drugimi odšel na Brezovico.

Brez dvoma jim je bil Andrej najbolj na poti. Med vaškimi fanti je bil nekaj posebnega. Prezgodnja očetova smrt je nanj naložila breme vodstva kmetije, s čimer si je pridobil izkušnje in vodstvene sposobnosti, kakršnih ni imel noben fant daleč naokoli. Poleg tega je bil trezno preudaren in odločen, obenem pa srčno dober, ki je videl tudi stisko bajtarjev in beračev. Tako značajan je bil živa nevarnost partizanskemu gibanju, zato so ga morali spraviti s poti. Že kakega pol leta je dobival razna grozilna povabila iz gozda, a se ni podal, partizani ga pa tudi niso prijeli, ker so se bali reakcije; zdaj pa je napočil čas, ko je bilo preveč na kocki, da bi ga pustili.

Vsa Koglarjeva družina je bila odločno proti partizanskemu nasilju. Ze junija 1942 je Andrejev brat Ivan, ko je ubežal partizanski mobilizaciji, dejal: „K tem ljudem nikoli več. To so same barabe, ki jih sama lumparija drži skupaj...“ Nekaj mesecev pozneje je z drugimi prostovolino odšel v internacijo, samo da se reši zločinskega rdečega nadlegovanja, ki je postajalo vsako noč bolj nevzdržno; seveda so laški vojaki potem poskrbeli, da so ti „prostovoljci“ prišli v internacijsko taborišče na otok Rab, kjer so na sam Sveti večer 1942 petinsedemdeset od lakote umrlih nesrečnikov vrgli v morje. Ko se je živ okostnjak ob laškem razpadu vrnil domov, mu vseeno ni bilo žal koraka, ko je stopil v italijansko past, da si reši življenje. Kaj vse je v gozdu videl Andrej, je ostala skrivnost, a po vrnitvi se je zaprl vase.

Živo se še spominjam njegovega obiska po moji vrnitvi iz internacije. „Moral sem priti, čeprav mi gledajo na vsak korak,“ je tiho dejal.

Nisem ga mogel razumeti in mu tudi odgovoril nisem.

„Nekaj bo moralo priti... tako ne more več naprej...“ je nadaljeval in z nekim strahom gledal pod hrib. Po vsem, kar sem videl in slišal, nisem mogel verjeti, da se partizani nemoteno sprehajajo tik pred ljubljanskim blokom, dočim je celo Osservatore Romano pisal, da so italijanske čete popolnoma očistile Ljubljansko pokrajino.

Zgoraj imenovane so takoj odgnali v Ključ pod pretvezo, da bodo mobilizirani v partizansko vojsko. Že čez dva dni je sosed Gorjanc raznesel vest, da je Andreja videl na podpeškem mostu, ko je z drugimi partizani odhajal v Krim. Potem dolgo ni bilo nobenega glasu, le težka slutnja je visela nad vasmí. Med tem časom (25. januarja 1943) se je ustanovila tudi Vaška straža na Dobrovi, a je bila pod takim italijanskim nadzorstvom, da v začetku skoro ni mogla ganiti s postojanke. Kmalu pa je začel laški prijem popuščati in fantje so začeli prodirati vedno globlje na partizansko ozemlje. S tem se je odgrinjala tudi usoda ugrabljenih fantov.

Andreja so na zaslišanju dolžili, da ne dela za OF. Odgovoril jim je takole: „Prepričan sem, da bo komunizem, če zmaga, pobral kmetom zemljo... za take cilje se pa ne morem boriti.“ To je bila „izdaja“, za kar je bil „obsojen“ na smrt. Po nekih vesteh je ponoči pobegnil, a so ga spet ujeli pri gibrški cerkvi. Očividno to ne drži, ampak je bil to le ponesrečen poizkus opravičila za nedolžen umor.

Tedaj so imeli vse tri zaprte v nekem svinjaku na Toškem čelu. Dva dni so jih mučili, potem pa jih s krampi pobili v jame, katere so si morali prej sami izkopati, petdeset metrov od ene do druge. Čez nekaj mesecev so vaški stražarji našli te plitvo izkopane grobove. Razmesarjena trupla so spregovorila o zločinski naravi partizanskih tolp in potegnila krinko z obraza zlagane OF.

Pritrkavajoče so se oglasili šmarski zvonovi, ki so po trikrat na dan zvonili po devet „štukov“; oznanjali so žalost, a peli so o zmagi, ki gotovo pride, kajti tako strašni zločini nimajo bodočnosti.

Tega zadnjega se rdeči morivci vsak dan bolj živo zavedajo, tiho žele, da bi ne bilo revolucije in še manj zgodovine, a povrnitve miru in sprave ni, kakor se ti mladi fantje ne bodo vrnili iz grobov, katere so po končani vojni zravnali z zemljo in njihove spomenike podrlí.

Naj jim bodo te vrstice duhovni spomenik na grob za tridesetletnico njihove krvave žrtve.

Letošnja spominska proslava Zveze Tabor se bo vršila 2. septembra 1973 v Toronto — Kanada. Ta glavna spominska proslava bo ob 30. obletnici Grčaric in Turjaka.

Vrnili smo konje

Nekaj tednov po umoru Andreja, Ivana in Jožeta iz Podsmreke, so partizani spet pridrveli v vas in izropali nekaj domačij. Najbolj so se znesli nad Koglarjevo hišo, katero so obrali do golih sten in to zato, „ker jim je domači sin Andrej ušel,“ kakor so trdili, da bi po umoru sedaj opravičili še rekvizicijo. Pobrali so vse, kar se je dalo premakniti: obleke, perilo, posteljnino, mast, meso in šunke, moko in krompir; do dna so izpraznili kašče, ki je bila polna žita; iz svinjakov so potegnili šest prašičev, iz hleva odgnali deset glav goveje živine in dve kobili. Tudi težki parizarji so izginili izpred podov.

Štiri ure je trajala kraja... Od dveh zjutraj pa je roparska kolona odhajala skozi Kozarje, Stransko vas in Šujico proti Dolomitom. Gredoč čez Gmajno so izstrelili nekaj strel, Italijanom v znak, da je vse končano. Zamolklo so drdrali težko naloženi vozovi, polni žuljevih pridnih rok...

„Naj le imajo... še vse bomo nazaj prigarali, samo da je Andrej še živ...“ je upala Koglarjeva mama, ki je s hčerko brodila po razdejanem dvorišču. V hlev še pogledati ni upala, saj je videla, da so razen telet vso živino odgnali. Pes, ki nobenega tujca ni pustil blizu, je s koso presekanim trebuhom plačal svojo zvestobo in obležal pred hlevskimi vrati. Bilo je kot sodni dan: na široko odprta hišna vrata so zijala kotgrob, v gnojnici so čofotale kure, svinjaki so bili odprti na obe strani...

Mati in hči sta mislili, da ju bo konec. Spanja ni bilo, pomoči od nikoder, pa tudi strahu ni bilo več ob vsem prestanem.

„Ker je Andrej ušel in se nekje skriva... zato smo vam pobrali,“ je kot upanje sililo v mater. Verjela je, saj je tako rekel Jurežev Tone, sosedov, ki se je že prav zadnji prikazal na vratih, kot bi prišel voščiti srečo, ko ji je vrgel pest papirjev, kuponov, kot je rekel in obljubljal, da bo ljudska oblast vse plačala, kar so nocoj odnesli. Mati niti ni vedela, kaj naj tista čudna beseda pomeni, vedela je samo to, da so jim izropali domačijo, zraven pa tiho upala, da se bo neke noči Andrej res oglasil in jo potolažil.

Kar so tisto noč pokradli, ni videl nihče več...

Čez nekaj mesecev so fantje odkopali Andreja...

* * *

Od tistega ropa je poteklo skoro dve leti in je bilo že skoro pozabljeno; vsaj bolelo ni več tako živo. Hlev se je napolnil z mlado živino, kjer sta bili včasih kobili, sta stala dva rejena vola, polje je spet rodilo in napolnilo kašče.

Po Božiču leta 1944 pa se je nenadoma raznesla vest, da je nekdo videl Koglarjevi kobili. Kdo je to zvedel in kje ju je videl, nihče ni na-

tančno vedel, verjetno pa je prišlo iz Polhovega gradca ali Črnega vrha, kamor smo Dobrovčani hodili v patrole. Januarja je bilo že določneje rečeno, da sta na veliki kmetiji med Vrhniko in Žirmi. Obenem smo vedeli, da partizani tiste kraje dnevno obiskujejo in zato ni posebno varno stikati po hribih okoli Žiri. Kljub nevarnosti smo iskali bolj točnega opisa, kje naj bi bila tista kmetija.

V začetku maja smo odšli na pot. Osem se nas je odpeljalo proti Vrhniko, od koder smo preko Podlipe odšli do Sv. Treh Kraljev. Bili smo: Koglarjevi trije, Želov France, Matičev Albin, Turkov Jože, brat in jaz. V bližini cerkve smo pustili kolesa in se spustili v dolino Račeve. Kar na celo smo zagazili v debeli sneg, ki je pokrival dolino. Po dobri uri pogrezanja v zamete, smo na desni pred seboj zagledali redke kmetije, ki so stale še precej visoko v bregeh. Proti levi so bile Žiri; prav razločno smo videli žično ograjo okoli trga, katero so menda postavili partizani, tako so bili tu doma.

Previdno smo se bližali prvi kmetiji. Ker nismo opazili nič sumljivega, smo šli v hišo, kjer so nas neprijazno sprejeli. Delali smo se, kot da smo prišli v patrolo, zato smo pogledali tudi na skeden in v hlev, ki je bil docela v zemlji. Komaj smo stopili vanj in je Ivan spregovoril nekaj besed, se je iz teme oglasila kobila z glasnim rezgetom. Takoj smo jo obstopili, bili smo na cilju. Gospodarja ni bilo, gospodinjo, ki nam je sledila tik za petami, pa smo takoj vprašali, kje so dobili to kobilo. Odgovorila je, da so jo kupili od poljanskega župnika, on pa da jo je dobil iz Medvod. Povedali smo ji, od kod je žival in da jo bomo odgnali s seboj. Ženske, katerih se je nabralo več, so zagnale glasen upor proti našemu namenu. Ena od njih je kmalu odšla iz hleva in za hišo stekla v drug breg, k sosedu. Sledili smo ji in pri sosedu našli drugo kobilo. Tudi tu so se upirali, a še bolj vidno je bilo, da nas hočejo čim dalj zadržati.

Očitno je bilo, da so bili partizani, ki so se zadrževali po teh krajih, o našem obisku takoj obveščeni. Nič nas ni zanimala ponovljena zgodba o dekanih, župnikih in konjih, ampak smo s konji hitro odšli po zameteni gazi, odkoder smo bili prišli. Čez nekaj dni smo zvedeli, „da smo imei srečo,“ kar je v tistih časih pomenilo, da smo partizanom le za korak odnesli pete.

Po bližnjih vaseh se je novica o vrnjenih konjih kaj hitro raznesla. Kmetom je bilo, ko da je pravica spet prišla do veljave, domobranci pa smo se še bolj živo zavedali, da smo res branilci naših domov in družin. Koglarjeva družina je še eno pomlad laže zdelovala delo na polju, v maju pa je bilo spet vse uničeno. Tedaj so padli še preostali trije Koglarjevi fantje: France, Ivan in Tone, poleg teh pa še skoro sto iz dobrovske fare. Cela dolina od Ljubljane proti Dolomitom se je ogrnila v črno, ostali smo le redki, ki še vedno upamo, da bo tudi na te kraje še posijalo sonce, čeravno se ne bo več vrnila pesem, ki so jo ubili takrat...

KULTURNA REVOLUCIJA

Če zasledujemo današnje kulturno delovanje izraženo v knjigah, publikacijah in filmih potem nujno pridemo do zaključke, da danes obstoji intelektualna peta kolona med literarnimi ustvarjevalci v svobodnem svetu. Velika večina njihovih del histerično povdarja tendenco po anarhiji, nemirih in razbijanju. Kar oglejmo si vsebino nekaterih najbolj opevanih filmov v zadnjem času in spoznali bomo da za veliko večino teh tako imenovanih modernih umetnikov in pisateljev Bog ni mrtev pač pa nikdar ni existiral. To svoje mnenje seveda preko njihovih „stvaritev“ sejejo med današnje človeško družbo in jo s tem prekrojajo v brezrazrednost in živalstvo.

Kulturna filmska sezona leta 1973 se je odprla z filmom „Last Tango in Paris“, (Zadnji tango v Parizu). Ta film je zasnoval italijanski komunistični filmski producer Bernardo Bertolucci. Kot poročamo je ta film tako spolzek in umazan, da celo taki, ki jim je morala deveta briga zardijo ob njem. Film je seveda prepovedan mladini, toda kaj vse to pomaga, ko je pa o njem bilo že toliko pisanega z vsemi podrobnostmi še predno je film dočakal svojo premiero v New Yorku. Mladina, ki radi klasifikacije X tega filma ne more videti lahko bere o njem in gleda spolzke slike v journalih na raspolago v njihovih lastnih šolskih knjižnicah. Reviji Time in Newsweek ki sta znani po tem da prinašata javno mnenje iz tedna v teden, sta o tej umazaniji na dolgo poročala in prinesla vsemočoge fotografije „opie v človeški podobi“. Kulturna revolucija ima svojo osnovo, ker Boga ni, na mita enakosti vseh ljudi. Da pa se to doseže je potrebno, da se vse ljudi poniža na isto stopnjo, da se zanika človeško dostojanstvo, poudarja živalsko uživanje in posmeši vsak idealizem. Torej po pojmih teh „laži prerokov“ je človek žival in zato se mora tudi ponašati kot žival. Živi le zato da uživa in se spolno izživlja in nobena stvar mu ne sme biti zabranjena.

Kako strašne so lahko posledice te revolucije priča kritika o tem filmu, ki jo je napisala Poulina Kael, znana po svojih filmskih kritikah. Zapisala je: „Bertoluccijev film mora biti najmočnejši erotični film kar jih je bilo napravljenih in kot tak tudi najbolj svobodomiselen in osvobodilen“ ...Osvobodilen od česa to pa je naše vprašanje. Žalostno je pa to, da kritik s takim pogledom pogosto predava umetnost na New Yorški univerzi. Iz tega sledi, da smo v dobi, ko je vse dovoljeno, v dobi eksistencializma kulturnih revolucionarjev. Uživanje, ponižanje na živalsko stopnjo, blesteči avtomobili, pijančevanje, lepe ženske in sexualnost kjer je vse dovoljeno, to je le filozofija današnjih lahkoživcev.

Če je sodobno človeštvo nenehno exponirano taki sadistični filozofiji ne samo od strani današnjega jurnalizma pač pa tudi preko kulturnih


tvorb potem je možno le še troje. Prva možnost je odločno nastopiti proti pornografiji vsake vrste, druga ostati indiferenten in tretja možnost pogrezniti se v uživanje. Očividno je danes malo takih ljudi, ki imajo dovolj socialnega čuta in korajžje, da bi se uprli tej umazani in javno nastopili. Tisti ki se so takoj napadeni od tako imenovanih „liberalno mislečih“, da so „reakcionarji.“ Toda če je še kaka rešitev možna predno človeška družba utone v žungli opic v hlačah, potem so ti „reakcionarji“ ne le potrebni pač pa nujni. Morda še nikoli ni bila človeška družba tako zrela za masovno nasilje kot ravno sedaj. Kar pogledjmo ameriško televizijo in kaj z lahkoto ugotovimo; vsak večer, v času ko otroci gledajo televizijo, so programi polni prizorov pobijanja, kraje in nasilja. Kam torej to vodi in kdo bo od tega imel korist če ne tisti, ki oznanjajo brezrazredno družbo in kaos v svobodni človeški družbi.

Reakcija je potrebna, močna reakcija, ki mora najti prvo svoj izvor v nas samih nato pa prenos v organizacije v katerih delujemo. Potrebni so protesti na predstavnike javnega življenja in nenehna borba v našem ožjem okolju. Taka reakcija in tak naš odločen nastop pa bo možen le, ako smo sami duhovno dovolj močni in ako so naše vezi in naša pripravljenost na žrtve v skladu s krščanskimi ideali človeka. Boj proti zlu se ni končal z borbo pri Borovljah, ta boj se bje dalje in je vedno hujši. Način boja je drug in mora biti drugačen, ker je bojišče drugačno in sovražnik mnogo bolj prefrigan. Zato za nas ni čas počitka in komodnosti, sredi borbe smo in ako nismo pripravljeni boriti se posem bodo tudi naši slovenski potomci utonili v močvirju suženstva in zla.

Majnik 1944

V Cerkljah pojo zvonovi!
Kam greste, mladci? V smrt?
Ropočejo vozovi,
pojo, pojo zvonovi:
sovrag je strt!

Nebo je sama sreča —
polja zeleni prt.
Na cestah strah in gneča...
Še pojejo zvonovi!
Kam greste bratje —
v smrt?

 Ljubelj. Predor požira
živino in ljudi.
V svobodo pot odpira —
iz sten pa kaplje kri.

Oi, bratie, bratie moji —
nomlad je, v srcih mai.
Prevara — groza v zraku
in grob odprt. zakai?

Marijan Jakopič

IZDAJALEC IN ŠE KAJ

Nekateri ljudje imajo srečo, da so vedno izdajalci. To v veliki meri velja tudi zame. Ne vem, če sem bil že rojen izdajalec, ali pa sem to postal šele s prihodom partizanov, ko je ta beseda našla pot med ljudi, z vsemi možnimi variacijami in posledicami, ki naj bi opravičevale partizanske umore.

Prvč sem bil tako imenovan, ko se tega še niti zavedal nisem, ali pa sem vse to vzel le kot šafo. Bilo je 1942. leta, ko je bilo oboje v cvetju, pomlad in partizanstvo. Tedaj sem bil izdajalec, ker se nisem brigal za rdečo revolucijo, ampak se raje zanimal za šolo.

Ker sem bil trmast ali nazadnjaški, gotovo pa ne sodoben, raznih opominov nisem vzel resno. Profesorju Janezu Logarju sem celo zaupal, da sem „šprical“ šolo v protest, ker so nekateri grozili vsem, ki bi se udeležili pogreba Mravljetrovih, katere so partizani pobili. Ne trdim, da je to imelo kaj zveze z mojo nadaljnjo kariero, a res je, da sem bil kmalu po tem povišan v pravega izdajalca, takega, ki je vreden, da ga povoha Matilda. Že 9. julija 1942 me je ob 9.15. uri zvečer partizanska tolpá iskala pri sosedu, kjer sem pomagal na kmetiji. Še sedaj imam precej točno predstavo, kaj bi bilo z menoj, če bi me takrat dobili. Na mojo srečo pa so se uračunali le za dobrih petnajst minut. Ko je na poljski križpoti tudi meni namenjena zaseda že prežala v temo, so me kakih pet sto metrov od tam zgrabili fašisti, ki so me iz izdajalca prekrstili v „rebello“. upornika, največ zato, ker sem bil študent, kar je bilo za tiste čase zelo sumljiv poklic. Po pretepanju, postavljanju pred puške in grožnjah, da me peljejo na strelišče, sem se v stari „belgijski kasarni“ znašel v družbi res pravih prekucuhov vseh vrst. Skupaj smo bili poslani v internacijo, večina na stradanje, izvoljeni pa na razne položaje po skladiščih in kuhinjah, kjer so nas uničevali kot kuharji. To je bil le njihov postranski poklic, v resnici pa so bili odkriti komunistični agitatorji, ki so v senci laških bajonetov organizirali kadre za partizane, obenem pa so pridno kradli hrano in obleko večini, katere del sem moral biti, ker nisem bil to, za kar so me dolžili — upornik-rebello.

Ko sem se čez pol leta kot senca privlekel iz internacije, so komunisti že dva dni pred mojim prihodom prišli vprašat, če sem že doma. Tako so bili rdeči obveščeni, da bom izpuščen, domači pa ne. Ker me ni vzela internacijska lakota, sem postal fašistični vohun, kajti po partizanski logiki le izdajalski vohun more uiti smrti. Razumljivo je, da sem bil pod stalnim nadzorstvom in tudi vsakodnevne partizanske patrole so me opominjale, da sem zanje vohun, za fašiste pa sem bil komunist-upor-

nik. Oče mi je v pozdrav dejal: „Doma ne boš spal...“ Po temi sem prišel, čez pol ure pa spet odšel spat pod drugo streho.

Čez nekaj dni sem odšel k Vaški straži. Tudi tu sem imel smofo, da sem za komandirja dobil aktivnega žandarmerijskega narednika, ki je bil in delať na obe strani. Dostikrat sem bil opozorjen, naj z njim ne hodim v patrole ali pohode, ker ima z menoj svoje načrte, a do italijanskega razpada me le ni dobil na muho. Dokler sem imel puško, sem z enim očesom dostikrat nezaupno visel na njem, ko pa ni hotel obleči domobranske uniforme in se njemu tudi po vojni, ko jih je toliko zmanjkalo, ni nič zgodilo, sem se živo zavedel, da sem bil tudi zanj izdajalec.

Sledil je čas domobranstva z vedno novimi nevarnostmi in s še večjo srečo. V zavzetem partizanskem bunkerju smo našli seznam, na katerem je bila vsa naša družina določena za likvidacijo. Poleti 1944 smo trije bratje odšli v log kosit seno; k stari baraki smo prislonili kolesa in orožje. Po vojni sem zvedel, da sta bila v baraki skrita dva aktivna partizana in partizanka, ki so že odločili, da nas potolčejo, a so se nazadnje le premislili, ker niso bili gotovi, če bodo potem svoje glave še pravočasno odnesli. Prav tako smo se marca 1945 štiri bratje zvečer ustavili doma in sedeli za mizo, ko je pod okno prišla partizanska patrola. Tudi tedaj je bilo sklenjeno, da nas napadejo, nazadnje so se pa le zbafi, kaj bo s sosedi, ki so bili ali aktivni partizani ali terenci. Spet smo imeli več sreče kot soli v glavi.

Po koncu vojne sem bil z drugimi vrnjenci deležen masovnega pljuvanja in psovnanja, katerega večji del so bila vsa bajeslovna in peklenska imena za izdajalce. Ker smo bili razoroženi, so vpitju dajali še poseben poudarek, mi smo se pa tudi veliko bolj zavedaťi, kaj to pomeni.

Ko mi je bilo pozneje dano, da sem pobegnil, sem postal pobegli izdajalec. Vekrat je naščuvana mladež kar v procesiji prišla s kakšnega mitinga, v bližini naše hiše pa začela živčno kričati „smrt pobeglim izdajalcem“. Od daleč sem jih poslušal in jim pustil veselje, saj niso imeli, kar so iskali.

Čez štiri leta sem skušal Angležem zamolčati, kako grdo so po vojni prodali domobrance Titu, a se mi ni povsem posrečilo. Anglež mi ni verjel, da sem skoro brez vzroka zapustil rdeči raj. Za britansko FSS sem postal komunistični vohun; vsaj tako mi je rekel tisti evropski cigan, ki je bil pri Angležu za tolmača. So bili res hudi časi, da sem cigotu bolj verjel in mu več zaupal kot vsem drugim, na videz poštenim zemljanom, posebno sem se omeščal, ko se je izdal, da je oficir že sklenil, da me kot vohuna vrne nazaj čez mejo. Po tej grožnji je bil zapisnik precej drugačen, jaz pa spet za en naslov bogatejši.

Vsega tega tudi v novem svetu ni bilo konec. V letih skrivanja sem imel dosti časa za premišljevanje dogodkov med revolucijo in po njej, in ker bi o vsem tem rad ohranil svoje mnenje, sem postal fašist, komunist in še kaj, vse naenkrat, sodili so pa naši ljudje, ki so se brezbržno ču-

ljali za ušesi, ko so tisoči umirali. Svet gre namreč svojo pot naprej in tistim, ki so bili določeni za zakolj, pa so po čudnem naključju ostali žive priče, ne zaupa, ker se boji resnice.

i

Na vse to pa: Bog bodi zahvaljen za vse, dobro in hudo pa tudi za vse dosedanje priimke.

T. N.

Jožef Stalin – „Sonce človeštva“

Tako so slovenski komunisti med revolucijo v domovini imenovali diktatorja Sovjetske zveze. Na stotine poštenih Slovencev je moralo v grob samo zato, ker niso hoteli verjeti v to „sonce“ in gorja, ki je bilo Slovencem prizadeto v Stalinovem imenu, ni mogoče izmeriti.

Letošnjo pomlad je poteklo 20 let, odkar je to „sonce“ slednjič za vselej mrknilo in ob tej priliki je v New Yorškem Timesu objavil daljši članek sovjetski pesnik Jožef Brody, ki je bil izgnan iz domovine, ker je tudi on izgubil vero v to „sonce“ in njegove naslednike.

Stalin je umrl 5. marca 1953 in Brody se živo spominja tistega dne, četudi mu je bilo komaj 13 let. Izhaja torej iz generacije, ki ni nikdar poznala kaj drugega kot komunistično vzgojo, pa se je vendar izkopala izpod propagandnega plazua in zdaj vse glasneje zahteva polne pravice in svoboščine.

„Nagnali so nas v šolsko telovadnico, piše Brody, in potem je prišla na oder mrka tajnica šolske partijske organizacije in zavpila: Jokajte, otroci, jokajte! Stalin je umrl!... In potem je sama pričela tuliti in zavijati. Nam otrokom ni preostalo drugega, kot da smo ji pritegnili in tako smo se pričeli cemeriti, smrkati in slednjič jokati na glas...“ Brody pravi, da ga je bilo takrat sram, danes pa da je ponosen na to, da se je samo „delal“ da joka. Nekaj dni prej je namreč v nemškem slovarju zasledil, da je nemška beseda za vodnika — „führer“ in za kakršnegakoli „führerja“ se njemu ni zdelo vredno jokati.

Brody nato opisuje, kako je Stalin polnih 30 let povsem obvladoval življenje v Sovjetski zvezi in to do take mere, da so mnogi ob njegovi smrti res jokali, ker si niso znali predstavljati življenja brez njega. Sledi najznačilnejši del Brodyjevega članka.

„Tako je skoraj 30 let, deželi z okrog 200 milijoni ljudi vladal človek, ki so ga nekateri smatrali za kriminalca, drugi za paranoika, tretji pa za vzhodnjaškega despota, ki bi ga bilo morda še vedno mogoče prevzgojiti. Toda eni in drugi in tretji, so sedali z njim za isto mizo, lomili kruh z

njim, vršili razgovore in mu segali v roko. Mož ni znal enega samega tujega jezika — tudi ruščine ne, ki jo je pisal s strahotnimi slovničnimi napakami. Toda v knjigarnah po vsem svetu so prodajali zbirko njegovih del, napisanih od ljudi, ki so bili kasneje likvidirani zaradi tega, ali pa so iz istega razloga obstali pri življenju. Stalin je imel povsem zmešane pojme o zgodovini (poznal je samo Machiavellijevega „Princa“, ki ga je prebral v postelji), zemljepisu, fiziki in kemiji. Toda njegovi znanstveniki so v laboratorijih-zaporih vendarle uspeli ustvariti atomsko in hidrogensko bombo, ki v nobenem oziru ne zaostaja za svojo sestro, ustvarjeno v takoimenovanem svobodnem svetu. Ta človek, ki niti pojma ni imel, kako se vodi neka korporacija, je kljub temu ustvaril edinstven aparat tajne policije, pred katero je trepetal šolarček, ki je opazil, da preko „voditeljeve“ slike nad njegovo posteljo leze stenica — in nekdanji član Kominterne, ki je v nekem zakotnem mestu Južne Amerike pisal svoje spomine. 30 let je vladal Stalin in ves ta čas je moril. Pomoril je svoje pomagače (kar niti ni bilo preveč krivično, ker so bili tudi sami morilci), in pomoril je tiste, ki so pomorili njegove pomagače. Pomoril je obojne: žrtve in morilce. Potem je začel moriti cele skupine ljudi, ali če uporabimo njegov izraz — cele razrede. In slednjič se je lotil še rodomora. Števila ljudi, ki so pomrli v njegovih taboriščih, ni mogoče točno oceniti, pa tudi ne števila samih taborišč. Toda njihovo število je bilo gotovo v pravilnem razmerju z onimi v Hitlerjevem Tretjem rajhu, upoštevajoč celotno število prebivalstva. Ob koncu 50 let sem jaz sam delal na Daljnem vzhodu in streljal podivjane medvede, ki so se navadili hraniti s trupli umrlih kaznjencev, pa so zdaj pričeli umirati, ker se niso znali vrniti v normalno življenje... Ves čas moritve pa je Stalin tudi gradil... Delavska taborišča, bolnišnice, hidroelektrarne, orjaške metalurške komplekse, kanale, mesta itd., vključno spomenike samemu sebi. In polagoma se je v tej ogromni državi vse skupaj zamešalo. Človek ni več vedel, kdo mori in kdo gradi, koga naj ljubi in koga naj se boji, kaj je zlo in kaj je dobro. Iz tega se je rodilo spoznanje, da je itak vseeno živeti je mogoče, toda življenje samo je postalo nesmiselno...“

Brody zaključuje: Zato je toliko bolj nerazumljivo, ko človek gleda na Stalinov orlovski profil na knjigah, ki jih še vedno prodajajo v knjigarnah blizu londonske Ekonomske šole, v pariški Latinski četrti ali na neki ameriški univerzi, kjer krasijo police z deli Lenina, Trockega, Che Guevare, Mao Tse tunga in drugih večjih in manjših morilcev, ki jih kljub določenim razlikam označuje eno samo dejstvo: vsi so morilci. Ni važno, kolikšen je števec njihovega ulomka — imenovalce je vselej isti: umor. Zato si ne morem predstavljati, kaj vidi današnja mladina v teh knjigah. Če namreč res nekaj najde v njih, je to lahko samo eno: da se nekaj s silo začeti proces moralne kastracije človeka zdaj nadaljuje prostovoljno in da stalinizem, kot ideološki sistem, še vedno zmaguje...“

Brody je morda malo preveč črnogled, kar se tiče zahodnega sveta.

Res pa je, da se vzhod še davno ni otresel psihoze, ki mu jo je nagnala v kosti Stalinova strahovlada. Kdaj bodo slovenski in jugoslovanski komunisti priznali, da so tudi oni morili v imenu morilca, odnosno, kdaj bodo sploh priznali, da so morili?!

Monolog o dialogu

O dialogu se že celo desetletje veliko govori in razpravlja. Zamišljen je bil kot neposreden razgovor med predstavniki raznih krščanskih ver, da bi na temelju tistega, kar nas družijo, našli pot zблиžanja. Kaj kmalu so tudi komunisti temu pristavili svoj piskrček in dialog raztegnili na politično polje. Nastala je zmešnjava, ki v svetovni zgodovini nima primere. Tudi nekateri, sicer idejno trdni nekomunisti naivno nasedajo misli, da je dialog res tista zdravilna rastlina, ki bo spreobrnila komuniste in svetu prinesla trajni mir.

Sodeč po uspehih ali neuspehih dialog s komunisti ni nič drugega kot pretkana propagandna poteza, zato se motijo tisti, ki od te vrste razgovorov pričakujejo olajšanja svetovne napetosti. Že deset let govorijo o tem in onem vprašanju, pa se prizadeti partnerji še niso prav nič zблиžali, bolje rečeno: zблиžali so se v tem, kar je Cerkev popustila. Komunizem ni popustil niti za las, pripomogel pa je ta dialog, da so se komunistični vohuni prvič v zgodovini vrinili v vrhove katoliške Cerkve, kar mnogi že javno priznavajo. Veliko vprašanje je, če bi slovenska Cerkev brez tega „dialoga“ bila sploh kaj na slabšem! Uradno, na papirju je res marsikaj napisano, a kaj ko se zakonov ne izvaja in dogovorov ne drži, v resnici pa oblast ne izgubi nobene prilike pokazati, da ji je vera še vedno opij za ljudstvo. In kaj naj bi komunisti še rentočili, saj so dosegli, kar so hoteli: Pastirji so postali ovce, ki niso nevarne. Kje je trdniava, ki je na Slovenskem stala več kot tisoč let! Duhovščina je izgubila moralni boj s komunizmom, škoda pa trpi narod, ki je stoletja kljuboval notranjim in zunanjim viharjem.

Rdečega hudiča so spustili v Cerkev in ker je zdaj tu, je treba Cerkev duhovno in moralno spremeniti, da bo novi gost bolj zadovoljen.

Naj se vrnem k dialogu. Kaj je za dialog bistveno? Dva partnerja, ki se med seboj spoštujeta in sta prepričana, da bo eden kot drugi dosežen sporazum tudi držal. Ko imamo opravka s komunisti, bi morala že vsaka misel na kakšno sporazumno sožitje odpasti, ker, prvič, komunisti ne spoštujejo ali priznajo nikogar razen Partije, in drugič, na tisoče je dokazov, da komunisti niso držali še nobene dane besede. Zato s komunisti ni kompromisa ne dialoga. S komunisti se pogaja le tisti, ki komunistične teorije ne pozna, ali pa samo še upa proti obupu.

In če je „znosno stanje“ res dobra posledica teh razgovorov, kar ne-

kateri tako radi poudarjaja, bi slovenski nekomunisti radi videli nekaj pozitivnih dejanj, ki vpijejo po ureditvi. Hočemo dejanj, ne besed, za začetek pa vplivajte na komunistično oblast, da prizna svoje zločine nad slovenskim narodom, vrne svojim žrtvam čast, ki jim gre ter njihove kosti prepelje v blagoslovljeno zemljo.

Dokler te dobre volje ni, s komunizmom dialoga ni, kakor ga ni s tistimi, ki pozabljajo, da je na Slovenskem v prvi vrsti za vero tekla kri. Kdor pa se iz strahu pred komunisti, ali zaradi osebnih koristi sramuje mučencev, bo kmalu moral računati z „vero“ komunistov, ki ne potrebujejo ne cerkve, ne prižnice, ne oltarja in tudi ne duhovnikov.

F. K.

Vera v rdeči Jugoslaviji

Finski mesečnik „Stefanus — Viesti“ — 00301 Helsinki, Finland, štev. 11 - 1972 je objavil članek, ki sledi u prevodu:

Po mnenju strokovnjakov je Jugoslavija država trde linije. Država si je nasilno prisvojila številne cerkve in samostane za lastno uporabo, kot na primer veliko cerkev v Ljubljani za skladišče filmskih kulis.

Ljubljanska teološka fakulteta — Baragovo semenišče — zgrajena z denarjem ameriških izseljencev, je konfiscirana. Tudi ostale univerze nimajo več bogoslovnih fakultet, niti po šolah verouka.

Slavnega škofa Varnavo so zaprli koncem vojne in umorili začetkom 60-tih let v Beočinu v Srbiji. Mnogi drugi duhovniki so bili mučeni in umorjeni, ali pa so se dolga leta nasadeli po ječah. Obtoženi so bili na osnovi izmišljenih zločinov, med drugim homoseksualizma. Cenzurira se pridige mašnikov in se jih kaznuje z globami — in to dokaj pogosto. Ko su umorili profesorja bogoslovja Ehrlicha so o njem širili fotografijo na kateri so njegovo glavo združili s fašistično uniformo. Duhovnik Finžgar, ki je eden največjih Slovencev, in je pisal svojemu narodu krščanske romane, je bil vred z drugimi krščanskimi pisatelji prisiljen na molk.

Mnogo se govori o svobodi vere v Jugoslaviji, kjer je 95% naroda vernikov, a le borih ca 5% v komunistični partiji, toda komunistični režim je svojemu narodu ukradel Božič, iz katerega je napravil obvezni delavnik. Velika Noč ima isto usodo. Za tolažbo pa barabe pravijo: „Boste pa za prvi maj dobili en dan več prosto“.

Svoboda vere ni niti za učitelje, ki ne morejo hoditi v cerkev, ako jim je služba pri srcu, kajti ateistična država je edini delodajalec.

Tudi v vodstvo pravoslavne cerkve in muslimanske cerkve so infiltrirali komunistične agente, ki so tja prišli ne s kompetenco bogoslovcev temveč s kompetenco po ideološki liniji.

SLOVENSKA NESLOGA IN SEPARATIZEM

Ko je umiral moravski knez Rastislav, je poklical k sebi svoje sinove, da se poslovijo od njih predno umrje. Ko jim je govoril je dal v butaro povezane palice, rekoč, naj jih zlomijo. Butara je bila nezlomljiva. Nato je Rastislav razvezal butaro in dal sinovom palico za palico, da jih zlomijo. To so z lahkoto storili. Po tem čudnem obredu je rekel umirajoči knez: „Butara palic ste vi, dokler ste edini. Nihče vas ne bo mogel premagati, če boste ostali edini, če pa boste raztrgali vezi med seboj, vas bodo sovražniki enega za drugim premagali.“ Po očetovi smrti, Rastislavovi sinovi niso upoštevali očetov nasvet in se sprli med seboj. Posledica tega je bila, da so bili eden za drugim premagani in njihova dežela je bila podjarmljena. Vsled naše nesloge smo Slovani tisočletja hlapčevali tujcu in naša kri je napajala tuje rodove. Polabski Slovani so izginili, edini ostanek teh je peščica Lužiških Srbov. Panonski Slovani so izginili in klonili pod valom mongolskih Madžarov. Slovenci smo izgubili tri četrt našega narodnega ozemlja, isto se je zgodilo s Hrvati, Slovaki, Čehi in Poljaki. Macedonija je danes razkosana med tri države.

Vsi ti pretekli dogodki in preizkušnje, kot izgleda, nas niso izučili in ne izmodrili. Slepo vztrajamo v naši neslogi, se prepiramo med seboj in skušamo razbiti to kar smo ohranili in kar smo v dolgi borbi dosegli. Med Slovenci in Hrvati vstajajo krivi preroki, ki kličejo k osvobojenju izpod „jugoslovanskega jarma“. Med Slovaki širijo sovraštvo do Čehov zahtevajoč svobodo in odcepitev od skupne češkoslovaške države. Ukrajinci hočejo razbiti zvezo z Rusi. Netijo sovraštvo med Rusi in Poljaki, med Srbi in Bolgari. Kaka slepota je to. Vsi ti preroki separatizmov so hlapci tujih imperialističnih sil, sovražnih vsemu kar je slovanskega. Zlonamerno iščejo razlike in razdore med nami. Vse jim pride prav. Ne vedo, da vsi njihovi gonodariji, katerim slepo in vdano služijo, hočejo našo zemljo, hočejo uničiti Slovane, ker so jim nevarni za dosego njihovih imperialističnih ciljev. Izrabljajo razlike v veri. Kažejo se za branilce „katolištva“ in vidijo v pravoslavju antikrista. Komunizem za njih ni otrok židovsko kapitalistične zaratote proti slovanstvu. Za njih je Komunizem iznajdba Rusov, zato Ukrajinci proč od Rusije. Komunizma so krivi Čehi, zato Slovaki ne smejo živeti skupaj z nimi. V Jugoslavijo so prinesli komunizem Srbi, da pod njegovo krinko nadaljujejo s „posrbovanjem“ Hrvaške in Slovenije, zato je borba proti Jugoslaviji nova „križarska vojna“ za osvoboditev katoliške Slovenije in katoliške Hrvaške. Med Srbe sejejo krilatice, da je Macedonija (tudi njen del, ki je v Bolgariji) Velika Srbija, med Bolgare širijo ideje, da je Macedonija stara bolgarska pokrajina. S temi krilaticami sejejo semena sovraštva med Srbi, Bolgari in Macedonci. Poljake hujskajo proti Rusom, češ ti

so vam zasedli polovico Poljske in Rusom pravijo, Poljaki streme po vsej Ukraini in Beli Rusiji. Kaka zaslepljenost je to. Vsi, ki širijo te ideje hote ali nehotе kopljejo grob svojim narodom. Zato je naša sveta dolžnost, da te proroke slovenskega sovražtva, te laži katoličane in laži protikomuniste razkrinkamo in razgalimo pred našimi narodi. Dovolj smo že hlapčevali tujcem, dovolj je že bilo prelite krvi med nami. Zavedajmo se, da so ustaški pokolji Srbov bili zamišljeni v fašistični Italiji in nacistični Nemčiji. Katyna ni bil kriv ruski narod, temveč mednarodni komunizem povezan z nacizmom. Komunizem ni zrasel na slovanskih tleh. So nam ga vsilili, ker so hoteli preprečiti slovensko enotnost in slogo. Ali ni značilno, da se je val komunizma v Evropi ustavil pravzaprav na mejah slovanstva. Le Madžarska, Romunija in Vzhodna Nemčija so izjeme, ki potrjuje pravilo.

Kaj smo v preteklosti dosegli z razbitjem Jugoslavije? Slovenija je izginila s površja zemlje in bila razdeljena med Madžarsko, Nemčijo in Italijo. Hrvaška je kot NDH zgubila Medžimurje, Dalmacijo in del Primorja. Srbija je zgubila Vojvodino, Kosovo in Metohijo. Macedonija je postala pokrajina Velike Bolgarije. To se bo ponovilo še v večji meri, če bomo znova razbijali jugoslovansko enotnost.

Kaj so dosegli Čehi in Slovaki s separatizmom. Slovaki so zgubili polovico ozemlja, katerega so zasedli Madžari, ki še vedno hlepe ne samo po teh predelih temveč po vsej Slovaški. Češka je postala protektorat brez Sudetov in drugih predelov. Madžari tudi streme po ukrajinski zemlji. Ne zahtevajo le Podkarpadske Rusije, katero so imeli zasedeno, temveč po večjih predelih Ukrajine. Poljaki so ogroženi po Nemcih, ki hočejo dobiti nazaj vse izgubljene predeli z oderuškimi obrestni vred.

Kot vidimo iz vseh teh primerov je jasno, da nas nesloga brezobzirno vodi k propadu vse slovanske narode. Zato ne razbijajmo kar smo združiti, temveč še bolj utrjujmo vezi med seboj in delajmo, da se bodo enkrat uresničile ideje Kolarja in šafarika in vseh velikih Slovanov. Bodočnost bo slovanska, če bomo edini in vsaj sedaj poslušali modre navke umirajočeg kneza Rastislava. Izženimo iz naših vrst vse hlapce tujih imperializmov. Njihovim gospodarjem pa recimo, da je doba ko je bil Slovan narod druge ali tretje vrste že zdavnaj prešla. Slovani hočemo živeti svobodno in združeni. Ne rabimo pokroviteljev in ne slabih škodoželjnih svetovalcev. Kot smo v preteklosti premagali vse tirane in vse osvojevalce naših dežel, tako bomo sedaj v bratski slogi premagali komunizem, katerega so nam vsilili židovsko masonski kapitalisti iz zapada. Ex oriente lux, z vzhoda prihaja luč. Slovan se bo vzdignil, zedinil, premagal rdeče okove in bo zaživel novo svobodno življenje. Da bo to resnica in ne le sanje, pozabimo na vse kar nas je ločilo, na vse napake preteklosti. Vsem sovražnikom ponosno recimo noli serviam, ne bom ti služil. Strmimo naše vrste in ponosno zapojmo našo skupno himno: „Hej Slovani, naša rek Slovanska živo klije — grom in peklo, prazne vaše proti nam so steke“.

TUGOMIR SANJAČ

5. poglavje: Bolje rat nego pakt

Leta so minevala in z njimi se je temnilo obzorje Evrope. Vedno temnejši oblaki so se zbirali in grozili z nevihto. Nacistična Nemčija in fašistična Italija sta dvigali glavi in grozili z orožjem. Duce in Führer sta v svojih govorih besnela, da je bilo groza in strah. Duce je pregnal ubogega Neguša iz Abesinije in Zoguja iz Albanije, in tako je postal naš sosed tudi na jugu. Na severu je Nemčija pogoltnila Avstrijo in smo tako imeli Nemce za sosede na severni meji. Chamberlain s svojo „marelo“ skupaj z elegantnim Daladier-om je skušal preprečiti nevihto, a zaman. Nacifašistični apetit je bil nenasitljiv. Niso se zadovoljili s Sudeti. Padla je češka. Zaman je bil ves odpor bratov Čehov in njihov „nedame se“ ni našel odmeva v svobodnem svetu. Slovaki so drago plačali svojo „neodvisnost“. Vso južno Slovaško so jim pobrali Madžari in Bratislava je bila tik na nemški meji. Pokarpataska Rusija je utonila v mongolsko madžarskem morju.

Vsi ti dogodki so močno vplivali na nas mlade. Vedno bolj smo spoznavali, da naše petelinstvo, bodisi klerikalno bodisi liberalno ne bo dovedlo lo dobrega konca. Začeli smo spoznavati našo zmoto in se približevali drug drugemu. To seveda našim „šefom“ ni bilo všeč. Vedno so nas priganjali, da moramo vztrajati na liniji.

Meni pa to ni bilo po godu. Začel se mi je vzbujati odpor proti tej razdiralni politiki. Zlasti mi pa ni bilo všeč, da so nas hoteli gotovi profesorji prisiliti, da se včlanimo v gotove ekstremistične in verske organizacije. Počasi sem postajal kamen spotike. Bil je še drugi vzrok, da sem se začel ohlajati v svojem klerikalnem navdušenju. Spoznal sem „sladkosti“ plesa. Po takratnih pravilih smo lahko sedmošolci hodili plesati v ljubljanski kazino. To pa seveda ni bilo po volji raznim katehetom in profesorjem. Na teh plesih sem spoznal nove prijatelje, po večini so bili iz sokolskih in zbraških vrst. V razgovorih sem spoznal, da me mnogo družijo z njimi, zlasti njihova jugoslovanska zavest, katero mi je globoko vcepil v srce in dušo moj oče. Moj prelom s klerikalno preteklostjo se je začel. Le odločilnega koraka še nisem naredil.

Primer Češkoslovaške je gotovo vplival, da so se končno Srbi in Hrvati sporazumeli in podpisali sporazum. Hrvati so dobili svojo banovino in so skoraj postali država v državi. Mi Slovenci smo pa spet zamudili vlak. Nismo znali ob pravem trenutku postaviti naših zahtev ali pa je novim vodjem klerikalizma, ki je bil še vedno na vladji v Sloveniji, bolj prijalo, da ostanemo „Dravska banovina“. Tako bi imeli vedno priliko in razlog za rovarjenje in protestiranje.

Leto 1939, september. Požar vojne se je začel. Hitlerjev apetit se ni

ustavil pri češki, hotel je še več. Svoj pogled je obrnil na Poljsko. Zahteval je koridor. Poljaki niso klonili. Izbruhnila je druga svetovna vojna. Anglija in Francija sta priskočili na pomoč Poljski, a njihova pomoč je bila bolj simbolična kot pa učinkovita. Smrtni udarec Poljakom je zadal Stalinov zahrbtni napad, ki je bil posledica pakta med Ribentropom in Molotovom. Poljska je bila spet razdeljena med Nemčijo in Sovjetsko zvezo. Ko je imel Hitler zavarovan hrbet na vzhodu, je udaril na zapad proti Franciji. Francozi so bili prepričani, da jih bo Maginotova linija obvarovala, a so se bridko motili. Nemške horde so udarile preko Belgije in vdrle v Francijo, jo pregazile in premagale. Junaški general Petain, junak Verduna je moral izpiti grenko čašo pelina in prositi za premirje in ga tudi podpisati v istem zgodovinskem vagonu, iz leta 1918, kjer je bilo podpisano premirje po 1. svetovni vojni. Italijani in njihov Duce niso hoteli ostati za Nemci. Sanjali so o nekdanjem rimskem imperiju. Z vsem pompom so se vrgli v napad na Grčijo, a jim je huda predla. Duh starih Atencev in Špartancev je prevzel Grke, ki so mlatili Lahe, da je bilo veselje ne samo, da so jih pregnali s svojega ozemlja, vdrli so celo v Albanijo in oblegali Korico. Ob tej grški ofenzivi se mi je pripetilo nekaj, kar je vredno, da ostane ovekovečno za vse večne čase.

Omenil sem že, da sem se navdušil za ples. S plesom je pa tako, kot s sladoledom in drugimi podobnimi dobrotami, katerih človek nima nikdar dovolj. Ni mi zadoščal ples ob sredah. Našel sem vedno kak izgovor, bodisi sestanek, bodisi telovadbo ali kaj podobnega. Ker so bili vsi ti „sestanki“ in „telovadba“ v klerikalnih organizacijah, sem seveda dobil očetovo dovoljenje, čeprav so se ti vršili po „hora legalis“. Nekega večera sem imel nujne vaje za „nastop“. Seveda sem jo mahnil plesat v Trgovski dom, kjer so imele ples dekleta iz obrtne šole, med katerimi je bila tudi moja simpatija. Ker je bilo okolje prijetno in je moje „Donjuanstvo“ želo obilne sadove, sem pozabil na vse, se požvižgal na vse predpise in šolske paragrafe in ostal na plesu do konca, to je do polnoči. Ko sem se vračal domov, sem pred glavno pošto slišal, kako je „Greta Garbo“ na ves glas oznanjala grške zmage. Kupil sem zato prvo izdajo „Slovenca“ (uradno sem bil še vedno klerikalni liniji) in požiral poročila. Ko pa sem prišel domov, me je čakalo sledeče vojno poročilo vrhovnega komandanta: „Ura je devet, hora legalis je že davno prešla. Ura je deset, kje se potepaš? Ura je enajst, to je že višek predrznosti. Ura je dvanajst, pripravi se na račun, grem spat. Oče.“ Ko sem prebral to „grozno“ vojno poročilo, mi je hitro prišla na misel grška ofenziva in da bo moj oče vesel grških zmag in laških porazov. Zato sem potihoma šel v spalnico, poklical očeta in mu začel pripovedovati o grških zmagah, češ da sem poslušal radio in sem vsled tega prišel tako pozno domov. Oče je le zamomljal: Bomo videli zjutraj, če je res in če ni to zraslo v tvoji domišljiji.“ Zadovoljen sem šel v mojo sobo, prej sem še uničil „corpus delicti“ (časopis). Ko je zjutraj ob šestih prišla jutranja izdaja Slovenca, je oče hitro vstal, ga začel prebirati in se pre-

pričal, da so bila moja „radijska poročila“ verodostojna, je odprl vrata moje sobe in mi rekel: „To pot si se rešil. Zahvali se Grkom.“ Ta amnestija me je zelo razveselila, ker sem vedel, da bom lahko še naprej „telovadil“.

Pa pustimo telovadbo in ples in se vrnimo k stvari. Čeprav smo bili obdani od sovražnikov in je na naših mejah gorelo, smo pa mi v Jugoslaviji še naprej „cincali“ in se igračkali. Da smo cincali, ni nič čudnega, saj smo imeli za zunanjega ministra Cincar Markovića. Snubili so nas Angleži, snubila nas je Os. Vsi so hoteli, da se jim pridružimo. Res, da so bile naše simpatije na strani zapadnih zaveznikov, a strah pred „blitzkriegom“ nas je malo „bremzal“. Hoteli smo sedeti med dvema stoloma in flirtali na desno in levo. Mislili smo, da bomo tako izvozili dobro, še naprej verjeli obljubam in bili prepričani v nepremagljivost naše vojske. Ozračje je pa postajalo vedno bolj temno in bodočnost vedno bolj negotova. To je bil tudi vzrok, da je malo popustila naša strankarska zagrizenost. To se je pokazalo ob priliki odkritja spomenika pokojnega kralja Aleksandra. Ob tej priliki smo prvič skupaj nastopili združeni Sokoli in SFZ in SDK (bivši Orli). Bala je prav ganljivo, da je vendar enkrat vsa mladina združena korakala po ljubljanskih ulicah pod eno samo zastavo in brez prepirov in razlik. Morda so nas prevzele besede „Čuvajte Jugoslavijo!“ in bližajoča se nevihta. Ljubljana je pa še enkrat videla skupen nastop slovenske mladine. To je bilo 1. decembra 1940. Kot vsako leto smo tudi to leto pripravljali povorko ob priliki praznika Zedinjenja. Prva povorka (klerikalna) je šla kot vedno iz Akademskega doma, druga (liberalna) pa iz Narodnega doma. Obe sta krenili proti Zvezdi. Ob spomeniku kralja Aleksandra smo se srečali. Toda to pot ni padlo povelje „po čukih“ „po sovah“, temveč istočasno sta padli povelji „slovenskim Sokolom trikratni Bog živi“ in „slovenskim Orlom trikratni Zdravo“. Ljudje, ki so to opazovali, so nam začeli navdušeno ploskati in vzklikati. Pomešani med seboj smo formirali eno samo povorko in po kratkih nagovorih pred spomenikom, kjer smo obljubili medsebojno sodelovanje in sklenili, da se bomo skupno borili za boljšo bodočnost naše domovine. Škoda, da je do tega prišlo od 12. uri, ko je bilo pravzaprav že prepozno. A vendar smo mi mladi dali zgled našim starim politikom, da je možno medsebojno sodelovanje in sožitje. Seveda naši „glavarji“ so še naprej vztrajali pri svoji razdiralni politiki.

Pomlad 1941. Marec in njegove ideje so še bolj stegnile nebo nad Jugoslavijo. Osne sile so pritiskale, Angleži so nas še bolj snubili. Naša vlada s knezom Pavlom je oklevala. Skušala je pridobiti na času, skušala je ostati nevtralna do skrajnega trenutka in „pristaviti svoj lonček na ogenj“, kadar bo položaj najbolj ugoden in najboljše ognjišče. Kot je nemogoče sedeti med dvema stoloma, tako tudi ni mogoče ostati miren med dvema tokoma. Nemški pritisk je bil premočan in angleške obljube v oblakih in samo prazne besede. Odločiti se je bila nujnost. Prišel je 25. marec. Cincar Mar-

ković na Dunaju podpiše pristop k Osnim silam. Med jugoslovanskimi narodi, zlasti med mladino je zavrelo, bojni klic je bil „bolje rat, nego pakt“.

Tudi ljubljanski študentje smo, brez razlike strank, šli na ulice in začeli vneto demonstrirati in protestirati proti paktu. Razbijali smo vse, kar je dišalo po Nemcih in Italijanih. Jaz sem bil seveda med največjimi razgrajaci. To pot ni veljala nobena „hora legalis“. Še celo moj oče mi je ni omenjal in mi ni puščal nobenih „vojnih poročil“. Bil je zadovoljen z mojim patriotizmom in idealizmom. Pri teh demonstracijah sem še bolj navezal stike s Sokoli in Zboraši. Čudno se mi je pa zdelo, da med demonstranti ni bilo nobenega komunista. So pač sledili liniji Ribentropp-Molotov in čakali ugodne prilike in povelj.

Prišel je 27. marec. Po prvem odmoru smo čakali, da pride profesor. Učil nas je zgodovino. Ko je po precejšnjem presledku vendarle prišel, nam je takoj povedal, da je Jugoslavija oprala madež 25. marca in da je kratj Peter zasedel prestol. Novi predsednik vlade je general Simović. Ko smo to slišali, smo vsi kot eden vstali in začeli peti državno himno in vzklikati kralju, Jugoslaviji in generalu Simoviću, nakar smo zapustili razred in gimnazijo in odšli v povorki proti Aleksandrovi cesti. Menim, da nihče ni ostal v razredih in da je večina bila med manifestanti. Hiše so bile vse okrašene z zastavami in ulice so bile polne. Narod je odobril spremembo, čeprav so vsi slutili, da je čas vojne blizu in da lahko vsak trenutek pride do nemškega napada. Vzkliki „bolje rat nego pakt“ so odjekali po vseh ulicah Ljubljane, kot so odjekali po drugih jugoslovanskih mestih.

Preko trideset let je že minulo od 25. marca in 27. marca 1941. Mnogo se je govorilo in pisalo o tem. Eni so branili prvi datum, drugi pa drugega. Kje je resnica, kaj je bilo bolj pravilno in kaj bi bilo boljše za nas? Pristop k Osi je bil na vsak način zgrešen, ker je bil proti našim tradicijam, proti naši miselnosti, proti našim koristim. Puč ki je sledil je bila nuina posledica in potrditev narodove volje. Bil pa je prenagel in le improvizacija. Nismo bili pripravljeni. Preveč smo verjeli obljubam angleških kramarjev. To je bilo usodno. Narod ni hotel zavezništva z Osjo, ni hotel miru za vsako ceno in tudi ni hotel okrnjene državne suverenosti. Raje je izbral negotovost. Zavedal se je „da manj strašna smrt je v zemlje črnem krili, kot so pod svetlim soncem sužni dnovi“, ali kot so pravili Srbi „svoboda ali smrt“. Mirno lahko rečem, če ne bi bilo 27. marca, Jugoslavija kot država (brez ozira na režim) ne bi bila med zmagovitimi silami in bi posledice tega spet najbolj plačali Slovenci. Tega se je vsa naša mladina zavedla in se združila. In to dejstvo je ena najbolj pozitivnih točk 27. marca 1941., vključno vsem njegovim tragičnim posledicam.

PORAVNAJTE NAROČNINO

6. poglavje: Naprej zastava Slave, na boj junaška kri

Po 27. marcu 1941 je postajalo ozračje na jugoslovanskih mejah vedno bolj težko in napeto. Nemci, Italijani, Madžari in Bolgari so začeli zbirati čete na naših mejah. Jugoslavija je začela mobilizirati. Duh po smodniku je postajal vedno bolj močan. Iz Londona so nam peli slavo, a to so bile lepo zveneče besede, o kaki učinkoviti in realni pomoči pa ni bilo ne duha ne sluha. Vse je kazalo, da se bomo morali ravnati po starem srbskem pregovoru „pouzdam se use i u svoje kljuse“. Tako je tudi bilo z vsemi tragičnimi posledicami.

Cvetna nedelja, 6. aprila 1941. Začetek velikega tedna, ne samo v liturgiji, temveč tudi v resnici, kajti naš veliki teden in naš križev pot se je začel. Vojna vihra je zajela Jugoslavijo. Sile Osi so iz vseh strani udarile na Jugoslavijo. London pozdravlja novega zaveznika, novega sobojevnika, in poje slavospeve jugoslovanskim narodom. To je bila vsa pomoč, katero so nam poslali angleško famazonski kramarji. Nemška letala bombardirajo jugoslovanska mesta. Beograd je glavni cilj. Pod nemškimi bombami pade jugoslovanski generalni štab. Žrtev bomb je tudi politik in vodja SLS dr. Kulovec. Kralj in vlada zapustijo domovino in grede preko Aten in Kaira v Anglijo. Mi Slovenci smo pa spet bili žrtve improvizacije in nepripravljenosti. Naše zastopstvo, ki bi moralo iti v svobodni svet, da nas tam zastopa in brani naše interese je, ker so odšli prepozno, zamudilo zadnje letalo in morali so ostati doma. Krasno! Ves svet je že vedel že zdavno prej, da bomo napadeni, samo mi tega nismo vedeli in se nismo zavedali nevarnosti. Imeli smo dovolj časa, vsaj od 25. marca pa do 6. aprila je bilo dovolj priložnosti, da bi naši strokovnjaki, politiki in osebe, ki bi bile ogrožene v slučaju okupacije odšli v Anglijo ali Ameriko. Eden izmed vzrokov je bil brezdvoma ta, da ni bilo sporazuma med najpomembnejšima slovenskima strankama, kdo naj gre in koliko zastopnikov pripade eni ali drugi stranki. Posledica: ostali smo brez pravega zastopstva v svetu.

Vojna divja. Peta kolona deluje. Komunisti širijo malodušje med vojsko in propagirajo naj se vojaki ne borijo proti „zaveznikom“ Velike domovine socializma — Sovjetske zveze. Hrvaški Ustaši se povežejo z Nemci in Italijani. Pavelić proglasi NDH — Svobodno hrvaško državo. Odpor jugoslovanske vojske vedno bolj slabi in končno pride razpad. Z voli in konji in brez vodstva (štab je razbit) se nismo mogli upirati oklopnim divizijam. Jugoslavija je zasedena in razkosana. Slovenija izgine iz površja zemlje in je razdeljena med Madžarsko, Nemčijo in Italijo. Ti slednji ustanove „Provincia di Lubiana“, ljubljansko pokrajino in nas takoj aneksirajo k Italiji, seveda kot državljane drugega reda. Hrvati so drago plačali svojo samostojnost. Zgube Medžimurje, Dalmacijo in del Hrvaškega Primorja. Srbija izgubi Vojvodino, Kosovo, Metohijo, katero so zasedli Bolgari. Črna gora postane italijanka.

Kaj pa moj poseg v vojno? O tem moram tudi pisati in to je moj

glavni namen, kajti nočem, da bi se ta „zgodovinski“ poseg pozabil in da slavna javnost o tem ničesar ne bi vedela. Zato je moja sveta in patriotska dolžnost, da vam o mojem posegu v vojno v tem poglavju kaj napišem.

Takoj, ko se je začela vojna, so me poklicali k „pasivni“ obrambi, kamor sem se takoj odzval. Moj „ratni razpored“ je bilo Marijanišče. Kot študenta so me imenovali za „čato“, to je določili so mi delo v pisarni. Tu sem bil le en dan. Že takoj na cvetno nedeljo se je začelo med mladino, brez ozira na strankarsko pripadnost (odsotni so bili le komunisti), gibanje, da se odide prostovoljno k vojakom. Mene je ta valj takoj zajel in sem se prežet idealizma in patriotizma takoj prijavil. Ko sem doma povedal, da namëravam oditi kot prostovoljec na fronto in si začel pripravljati „ratno opremo“, so mama in sestre jokale in me skušale pregovoriti, naj ne grem, češ, da sem še premlad, da bi nosil puško. Nisem jim tega zameril, ker pač niso bile špartanke, ki so se poslavljale od svojih sinov in bratov rekoč: „Vrni se s sčitom ali na ščitu.“ Če je mojim sestram in materi manjkalo poguma je pa tega mojemu očetu prestajalo. Ko sem se poslavljaj od njega mi je rekel: „Ne morem, nočem in smem ti braniti, da greš branit našo Jugoslavijo, kajti domovina je več kot oče, več kot mati in več kot družina. Če bi imel malo manj let bi šel s teboj. Pojdi in vrni se z osvobojeno Gorico. Solzá si pa le ni mogel moj oče ubraniti, ker so mu te orosile oči in obraz, a prepričan sem, da so bile to solze ponosa od edinega sina, ki je odhajal branit domovino. Tak je bil moj oče, vedno zaveden in ponosen Slovenec in Jugoslovan. Poleg tega je pa povsod in vedno mislil na svojo rodno sončno Goriško.

Zbirališče za prostovoljce je bilo pred Narodnim domom v Tivoliju. Vedno več jih je prihajalo. Večinoma smo bili mladi vseh slojev in vseh strank (seveda brez rdečih). Ljubljanska dekleta (od nekdanj so lepe Ljubljanke slovele), so se izkazala, da je bilo veselje. Obdala so nas, vsakemu pripele na prsa pravi slovenski „pušeljc“ in nas bodrile. Proti večeru je bilo dano povelje za „pokret“. Uvrstili smo se za Vojaško godbo in za veliko jugoslovansko zastavo v povorko in začeli korakati v štiristopih po ljubljanskih ulicah. Vse hiše so bile okrašene z zastavami in iz oken in balkonov so nam metali rože. Naš odhod je bil res pravo zmagoslavje bratske sloge in državne zavednosti. Po pločnikih je bilo polno ljudi, ki so nam navdušeno vzklikali. Dekleta so nas objemala in poljubljala, da smo bili vsi rdeči od „šmink“. Toliko poljubov, kot sem jih dobil ob mojem odhodu, gotovo ne bom dobil nikdar več, pa čeprav bi živel 100 let.

Ko smo prišli na kolodvor, so nas razporedili po vagonih. Seveda, ker smo bili že pod vojaško „komando“ so nas čakali „udobni“ živinski vagoni. Zadnji pozdravi, zadnji objemi, zadnji poljubi, zadnji stisk rok z očetom, materjo, sestrami in „simpatijami“ in vlak se je premaknil. Zbogom, brezskrbna mladost, zbogom brezskrbna mlada leta, zbogom petelinstvo, sem sam pri sebi dejal in se pridružil prijateljema Zvonetu in Tonetu, s katerimi smo bili vedno neločljiva trojka. Moja vojaška služba se je začela.

V večernih urah smo odšli iz Ljubljane in proti jutru smo prišli v Novo mesto. Ko smo korakali po novomeških ulicah so nas tudi tu vsi navdušeno pozdravljali. Čez dan smo bili na novomeški gimnaziji. Že so nas razdelili na čete in vode. Tudi kurate so nam dodelili. Ti so nas takoj pripravili in „oborožili“ s potnim listom za „oni svet“, to se pravi, da so nam dali vesoljno odvezo.

Zvečer smo zapustili gimnazijo, šli na kolodvor, kjer nas je čakal vlak. Naložili so nas spet na vagone in kmalu nato smo že bili na poti proti Karlovcu. Ko smo prišli tja, nas „komanda ni pustila izstopiti, ker je bilo združje sovražno proti nam. Kot so nam v Novem mestu povedali, bi morali kreniti proti morju, a v Karlovcu so se hrvaški kretničarji „zmotili“ in usmerili kretnice proti Zagrebu. Tako so nas poslali v levje žrelo. Ko smo prišli v Zagreb, smo molče korakali po ulicah proti vojašnici. Na cestah so nas ljudje več ali manj sovražno opazovali. Tudi kamenje je padalo po nas. Kaka grozna razlika med Ljubljano in Zagrebom. Ljubljana nas je obsula s cvetjem, Zagreb pa s kamenji in pljunki.

V vojašnici so nam dali odmor do popoldneva. Namestili so nas po spalnicah in vsakemu dali svojo slamnjačo. S prijateljema Zvonetom in Tonetom smo bili v istem vodu in v isti spalnici. Hitro smo se posvetovali in sklenili, da bomo poskušali iti malo v mesto, da vidimo kakšna je situacija. „Dozvole“ seveda nismo dobili. Zato smo iskali, pri kateri „kapiji“ bi lahko šli ven. Po dolgem iskanju smo na stranski kapiji našli Slovence, ki nas je pustil oditi, seveda, morali smo mu dati „bagšiš“ in mu obljubiti, da se še pred koncem njegove straže vrnemo.

Ko smo tako srečno prebredli „Scilo in Caribdo“ smo po stari slovenski navadi usmerili našo pot proti prvi gostilni, da si malo dušo privežemo. Med potjo smo opazili, da je po cestah polno uniformirancev, bili so Ustaši, ki so prevzemali oblast v Zagrebu. Videli smo tudi, kako so pretepali nekaj vojakov in jih psovali, da so se iskre kresale. V gostilni, smo hitro poizvedovali kak je položaj. Zvedeli smo, da so prve kolone nemških tankov že v Zagrebu. Zato smo si nahitro privezali dušo in se vrnili v kasarno. Tu smo opazili mrzlično pripravljanje. Vse je bilo v neredu.

Komaj smo prišli v vojašnico, so nas že poklicali v „stroj“. Pobrali smo naše nahrbtnike in se postrojili. Prostovoljci smo imeli posebno skupino. Ko smo bili postrojeni, se je zaslislalo streljanje. K sreči smo bili Zvone, Tone in jaz ravno blizu stranskih vrat. Ko smo opazili, da vdirajo v vojašnico Nemci in Ustaši, smo jo vsi trije „junaško“ popihali na prosto. Tako smo se rešili vseh nepravil in težav, katere so morali prenašati vsi, ki so ostali v vojašnici.

(Sledi)

✦ **General Franc Krenner**



Ponoči med 17. marcem t. l. je na svojem domu v Olivosu, lepem okraju Velikega Buenos Airesa v Argentini, za večno zatisnil utrujene veke gen. Franc Krenner. Njegove nekoč tako poredno živahne, veselo nemirne, pa po potrebi energično prodirne oči, ki jih je zadnja leta neozdravljiva bolezen kalila v vedno bolj neprediren mrak, so ugasnile dokončno.

Kljub temu, da je vsa leta emigracije preživljal precej odmaknjen zunanjim dogodkom naše zdomske dejavnosti, se je vest o njegovi smrti naglo razlila preko orjaškega mesta in okolice ter presunila rojake, ki navzlic dolgim letom v tujini niso pozabili najtežjega, pa obenem najbolj veličastnega obdobja naše zgodovine, ko je mali slovenski narod vsemu svetu pokazal pravo pot, v katero bodo slej ko prej morala nastopiti

vsa svobodoljubna ljudstva zemeljske oble, če hočejo živeti človeškega dostojanstva vredno življenje narodov.

Na tej poti pa je naš pokojnik spremljal svoj narod na zelo vidnem in pomembnem mestu. Tega v Buenos Airesu in okolici raztreseni slovenski protikomunisti niso pozabili; kot niso in nikoli ne bodo pozabili junakov, ki so s svojo žrtvijo prižgali zgled za ves še svobodni svet.

Zato so se vso nedeljo 18. marca 1973 srečavali ob pokojnikovi krsti in doživeto molili za večni mir vojaka, ki je minulo noč odšel v zgodovino, kjer bo preko vseh sodobnih zmed strasti, interesov in pojmov prejel pravično oceno za svoj poseg v dogajanje slovenskega naroda. Prav tako je lepo število rojakov navzlic delavniku naslednji dan pospremlilo njegove umirjene zemeljske ostanke na pokopališče: še mnogo, neprimerno mnogo več tistih, ki jih neusmiljeni zakoni garanja za obstanek tega niso dovolili, pa so ga pospremili v večnost v molitvi in spominu, ki ne bo ugasnil, dokler bo gerala na svetilnik postavljena žarka luč slovenskega domobranstva.

Kdor je imel priložnost pok. gen. Farnca Krennerja poznati osebno, se

je lahko prepričal o njegovih človeških kakovostih, ki so znale ustvariti sintezo življenju polno predanega, veselega človeka z resnostjo natančno odrejenih nalog, katere mu je nalagal poklicni vojaški stan. Pok. gen. Franc Krener, ki je bil po nujnosti prirojene narave veseljak in izrecno družaben človek, je namreč istočasno uspel biti neupogljivo strog vojak, ki se je do srčike zavedal, da je poslušnost navzgor in navzdol temelj uspešnega izvrševanja vojaških nalog. Prav zaradi tega na mestu, ki ga je zavzemał sredi usodnosti naših medvojnih revolucionarnih dogajanj, premnogokrat ni žel razumevanja v krogih, ki iz drugotnih razlogov niso razumeli osnovne, prvenstvene naloge, katero je moralo vršiti slovensko domobranstvo. To na videz — pa samo na videz — paradokсна sinteza se je v njem razvijala in utrjevala na poteh, po katerih ga je vodilo življenje.

Rodil se je 18. aprila 1898 v Medvodah nad Ljubljano, kjer je bil njegov oče veleposestnik. Kmalu pa se je preselil v Kranj, kjer je živahni Francelj študiral gimnazijo, da bi nekoč postal inženir. Sredi najlepših mladostnih načrtov pa ga je zajela prva svetovna vojna in ga poslala na bojišče, s katerega se je po premirju vrnil kot rezervni topniški poročnik, kar je najbrž vplivalo na nadaljnji tek njegovega življenja. Prva leta po vojni je sicer študiral na tehničnih fakultetah v Brnu in Pragi, pa je zaradi nepremagljivih okolnosti moral dati slovo veselemu študentovskemu življenju v zlati Pragi. Leta 1922 je vstopil v jugoslovansko vojsko v činu topniškega poročnika.

Po službovanju in sledečem rednem napredovanju od Niša, kjer se je prvič srečal s takratnim majorjem Leonom Rupnikom, preko šestih let v Zagrebu, kjer si je poiskal zvesto življenjsko družico go. Julijo, pa preko Skoplja, Bele Crkve, Velike Kikinde in Osijeka ga je zasačila nova svetovna vojna na mestu poveljnika topniškega polka v Prištini.

Po razsulu jugoslovanske vojske se je pretolkel do Ljubljane, kjer ga je doletela usoda vseh bivših aktivnih častnikov, ki so ostali zvesti nalogi, katero jim je naložil narod, in se zato niso mogli priključiti komunističnemu prevratništvu v času, ko je dežela že itak krvavela iz tisočerih ran pod tujo okupacijo. V posledici satanske pokvarjenosti rdečega podzemlja, ki je častnikom na odprtih dopisnicah razpošiljalo pozivnice za partizanske drhali, je z drugimi poklicnimi tovariši na praznik sv. Jožefa leta 1942 tudi on moral v italijansko internacijsko taborišče v Gonars in končno v Chiesanuovo pri Padovi. Tu je kmalu našel stik s krogom, ki so ga s Stankom Kociprom na študentovski strani tvorili stotniki Andrej Glušič, Dušan Čeh, Tone Petrovič i.dr., da so ob neprecenljivi podpori „Samopomoči“ pod vodstvom neumornega patra Fortunata Zormana in nepozabnega pok. patra Placida Corteseja popolnoma onemogočili namen komunistov, ki so po prizadevanjih sodnega pripravnika Cirila Rusa i.dr. iz tega po večini študentovskega in oficirskega taborišča hoteli narediti visoko šolo revolucionarjev v službi svetovne stalinistične zarote. Tudi to je košček naše zgodovine, kjer je bil

takratni ppolk. Franc Krener udeležen, in tako pripomogel, da Chiesanuova tudi po splošnih razmerah ni bila niti senca Raba in drugih taborišč.

Ko so ga Italijani 8. decembra 1942 končno izpustili na svobodo, torej ni bil slučaj, da je prevzel mesto poveljnika mesta Ljubljane podtalnih protikomunističnih nacionalnih oddelkov v sklopu redne jugoslovanske vojske v domovini.

Na tem mestu so ga presenetili tragični septembrski dogodki po italijanski kapitulaciji leta 1943 s posledicami Grčaric in Turjaka, za katere pa on ni nosil nikakšne odgovornosti, ker so jih povzročili danes že zadosti razjasnjeni dejstveniki z drugih poprišč.

Ko je tiste usodne dni gen. Leon Rupnik polagal temelje prerodu miselnosti za novega Slovence v slovenskem domobranstvu, je bil s tem svojim starim predpostavljenim in prijateljem od vsega začetka v tesnih stikih, čeprav ni takoj aktivno posegel v delo štaba, ki ga je takrat vodil polk. Tonči Kokalj. Toda, ko je gen. Erwin Roesener odslovil polk. Kokalja in hotel imeti na čelu na novo ustanovljenega organizacijskega štaba slovenskega domobranstva „nepolitičnega“ častnika, je takratni podpolkovnik Franc Krener v zavesti, da bo kot izključno poklicni častnik s tem v danih prilikah svojemu narodu lahko najbolje služil, to mesto prevzel.

Ob budni čuječnosti in navodilih očeta in ustanovitelja slovenskega domobranstva gen. Leona Rupnika je potem kot poveljnik organizacijskega štaba slovenskega domobranstva s pomočjo svojega namestnika ppolk. Milka Vizjaka in neumorno iznajdljivega načelnika štaba ppolk. Ernesta Peterlina uspel organizirati čete in bataljone te prve slovenske narodne vojske, katere je kaj kmalu pomedla z izdajalsko rdečo nesnago in istočasno s svojo vzvišeno ideologijo v službi Bogu — Narodu — Domovini izvedla resnično narodno revolucijo novega Slovencea.

Če se spomnimo, koliko divergentnih silnic v službi drugotnih interesov, ki so šli tako očitno na škodo osnovne naloge slovenskega domobranstva, da bi jih morali opaziti tudi največji kratkovidneži, je bilo takrat za varnim hrbtom domobranstva na poslu, potem bomo lažje razumeli vso težko nalogo, ki je ležala na odgovornih ramenih poveljnika organizacijskega štaba. Ni bilo lahko zvijati se med to dušljivo goščavo in obenem paziti na čuječe, povsod prisotno nezaupljivo oko okupatorja, ki so mu mnogokrat infantilne akcije izven domobranstva povrh dajale še vsa opravičila za njegovo nikdar mirujočo budnost. Gradeč na že omenjenem načelu poslušnosti poklicnega vojaka, je ppolk. Francu Krenerju uspelo odvracati te prepreke, četudi na račun nekaterih užaljenosti, ki so mu potem prinesla tudi na straneh „čenč“ Informativne pisarne ohranjena sumničenja, klevete in celo denunciacije, katero so vsekakor nujno prihajale tudi na okupatorjeva ušesa; kar pa ni moglo preprečiti, da ga v vrsti povišanj ob priložnosti ene izmed proslulih domobranskih priseg gen. Erwin Roesener ne bi po-

višal v čin polkovnika, in da ne bi ostal na mestu poveljnika organizacij-skega štaba slovenskega domobranstva do konca.

Kljub tej gonji, ki je ostala dokumentirana za anale naše zgodovine, so ga v noči 3. maja 1945 na Taboru v Ljubljani zbrani politiki povišali v generala in postavili proti odslovljenemu gen. Leonu Rupniku na položaj poveljnika slovenske narodne vojske, kakor so tisto noč z dekretom preimenovali slovensko domobranstvo.

Poklicni vojak je upravičeno mislil, da bo po vsem, kar je bilo že prej izgovorjenega in tisto noč celo odrejenega, tudi na tem mestu lahko najbolje služil skupnim koristim slovenskega naroda. Poklicni vojak je bil prepričan, da je politika šla po zanesljivih poti pred njim in da je bila po sološnih veljavnih načelih pod njegovim poveljstvom stoječa slovenska narodna vojska samo orodje za izvajanje do podrobnosti preračunane ter na trdnih temeljih osnovane iste politike.

Da pa je potem po edino še preostali možnosti umika slovenske narodne vojske na Koroško šele na mastu čez Dravo pri Borovljah skušal on od Angležev dobiti zagotovilo, ki bi si ga za ta slučaj morala zagotoviti politika že pred usodno nočjo 3. maja 1945, je samo v prid njegovi močnatosti, ki mu jo je mogoče šteti samo v zaslugo. Gral. Franc Krener je svojo dolžnost do mej svojih sposobnosti izvršil! Kar se je potem odigralo na Ve-trinjskem polju, so bile samo že od prej ustvarjenemu duševnemu stanju in prepričanju odgovarjajoče posledice vzrokov, ki so ležali daleč pred 3. majem 1945.

Po položaju, ki mu ga je usoda namenila zavzemati v sečišču prelomnice slovenske zgodovine, je zato samo nujno, da je gen. Franc Krener postal poleg inspiratorja in ustanovitelja slovenskega domobranstva gen. Leona Rupnika najbolj sporna in najbolj diskutirana osebnost izza največjih dni slovenske žitnosti. Toda njemu je bila usoda vsaj toliko mila, da je lahko še več kot četrto stoletja prestregal pljunke in zbiral priznanja, odvrčal obdolžitve in dajal izjave, ki jih bo ob luči ohranjenih dokazov ocenila zgodovina. Ko so gen. Leona Rupnika zadosti opljuvali, so čezenj položili samo še molk njegovega mučeniškega groba. Gen. Franc Krener pa je imel srečo, da je že oktobra 1947 lahko emigriral na svobodna tla kozmopolitske Argentine, kjer je s pridnim delom skromnega, javnosti odmaknjenega brezdomca uspel postaviti sebi in svoji zvesti življenjski spremljevalki ge. Juliji toplo gnezdo v miru lastnega doma v tujini.

Po skoraj popolni oslepelosti, ki so se ji zadnja leta pridružile še druge težke bolezni, je umrl komaj mesec dni pred napolnjenim 75. letom. Pogreba, ki ga je vodil msgr. Anton Orehar, se je kljub delavniku udeležilo lepo število rojakov. Ob grobu sta se od njega poslovila bivši domobranci častnik Bogo Pregelj in prof. Srečko Baraga.

Z gen. Francem Krenerjem se je iz dušljivega vzdušja naših povojnih let dokončno umaknil v območje zgodovine zadnji iz vrha slovenskega domo-

branstva. Vsakemu izmed stebrov tega vrha je bilo usojeno vršiti svojo nalogo in dokončati svoje življenje na drug način. Vsakega izmed njih so tudi skušali klatiti na raven drobiža v izigravanju ne vedno jasnih, drobnih interesov. Sedaj so se končno zopet vsi „trije kralji“ organizacijskega štaba slovenskega domobranstva — gen. Franc Krener, polk. Milko Vizjak in polk. Ernest Peterlin — zbrali na skupen večni raport pri vrhovnemu poveljniku slovenskega domobranstva gen. Leonu Rupniku.

Pod varstvom čuječega, vsevidnega in vsevednega Stvarnika, ki je dokončna zgodovina, je njihov raport jasno določen. Kar do tja prišepetavanja, klevete, izmišljotine in pod moralnim pritiskom naše vsenarodne žaloigre iz zagrenjenosti izsiljene izjave in na določen cilj preračunana prirojavanja ne dosežejo, vsakdo izmed njih lahko v miru blaženosti čaka poslednjega povelja Onega, ki v svojih mnogokrat nedoumljivih strateških in taktičnih premikih uravnava bojišča na usodnici človeštva. Za tisti čas že stojijo pred Vrhovnim poveljstvom zgodovine naši zanesljivi mrtvi bataljoni. Z njimi na čelu bodo za veličastnim zgledom teh bataljonov kot nezadržni vihar zdrveli čez našo sveto zemljo roji danes mogoče še nerojenih novih Slovencev, da zase in rodove, ki še pridejo za njimi, izvojujejo dokončno zmago za Boga — Narod — Domovino.

Kum.

✠ **Franc Pristavec**

V mestu Rosario 300 km severno od Buenos Airesa je nepričakovano umrl 30. marca t. l. g. FRANC PRISTAVEC.

Pokojni se je rodil 5. junija 1898. v Iški vasi pri Ljubljani. Bil je vojak prve svetovne vojne in se je takoj po končani vojni javil kot „Maistrov dobrovoljec“ za obrambo Koroške. Kot dober „Maistrov borec“ je prejel za hrabrost zlato medaljo na katero je bil vedno ponosen. Leta 1920. se je poročil z gospo Štefko roj. Mežnar rojeno v zeleni štajerski ter si istega leta ustvaril lastni dom in podjetje v Ljubljani. V družini so imeli sina edinca Zorana, ki tudi živi z družino v Rosario.

Kot odločen protikomunist je ob koncu zadnje vojne zapustil z družino belo Ljubljano in se podal na begunsko pot v Italijo. Od tu je l. 1948. emigriral v Argentino in se takoj naselili v Rosario. Pri Pristavčevih je znano zbirališče Slovencev in ne samo tistih, ki živijo tam, ampak tudi onih, ki prihajajo v Rosario. Tudi pok. škof Dr. Gregorij Rožman je bil gost Pristavčevih.

Naj v miru počiva: Maistrov borec, velik narodnjak, odločen protikomunist in zvesti čitatelj glasila Tabor.

Naše globoko sožalje soprogi Štefki, sinu Zoranu z družino in ostalim svojcem.

Adolf Škrjanec-Igor – 50-letnik

Kako hitro pač tonejo leta v zgodovino! Tako jasno še vidimo drobnega domobrančka, ki je prinašal v revijo Slovensko domobranstvo tam na Rimski cesti v Ljubljani svoje prve literarne prispevke v prozi in pesmi, danes pa mu daleč v tujini že pišemo te vrstice za 50-letnico, od koder lahko s ponosom opravljene dolžnosti zre na doslej prehojeno življenjsko pot.

Adolf Škrjanec je Ljubljančan. Redil se je 10. aprila 1923. Iz gimnazijske šolske klopi ga je iztrgala medvojna revolucija in vključila v vrste tistih najboljših sinov slovenskega naroda, ki so spričo perfidne rdeče prevratnosti jasno spoznali resnično nalogo svoje generacije in se na poziv generala Leona Rupnika odločili za Boga — Narod — Domovino! Dolfe Škrjanec ni dal vzvišenim nalogam slovenskega domobranstva samo svojih telesnih sil, kar bi že bilo samo po sebi zadosti. Kar je bilo za tisto dobo zmedenih pojmov še bolj pomembno, je to, da je zahteval svojega časa posvetil tuji intelektualne sposobnosti svojega duha. Dolfe Škrjanec se je zahteval svojega časa zares predal z dušo in telesom.

To je dokazal takoj s svojimi prvimi prispevki za revijo Slovensko domobranstvo, ki so brž vzbudili pozornost tudi izven njenega slovenskega kroga bralcev. Sočnost njegove proze, še bolj pa pristno učinkujoči izraz njegove lirike je takrat samo še domobranski reviji poznanega pesnika, ki se je skromno skrival za psevdonimom *Igor*, na mah postavil z *Dimitrijem Jerucom*, *Ratkom Sušteršičem* ter *Mirkom Sušteršičem* ob stran zgorelega domobranskega barda *Franceta Balantiča*.

Že njegova takratna rahla lirika, ki po dr. Tinetu Debeljoku prehaja iz revolucionarne zanesenosti v tiho pesem, v impresijo, je namreč razodevala tisti pristni pesniški prijem motiva, ki takoj zagrabi, ki pa ga v sodobni generaciji pogrešamo. Četudi je njegov motiv revolucionaren, njegov prijem učinkuje naravnostno v dojemanje in zato orje v bralcu odprto brazdo za globok estetični učinek.

Ta Igorjev dar se je z leti in ob zakladih nekopičenih izkušenj samo še razrastle. Danes so Igorjevi topli verzi naravnost balzam za sicer v vsiljivosti modernizma samo zaradi modernizma trpinčenega bralčevega doje-



manja. Človek se lahko samo čudi, da po zbirkah, ki jih lahko kupujejo samo snobi za okras knjižne police, da danes še nikomur pozvanih ni prišlo na misel, da bi Igorja pripravil do snopiča njegove lirike.

Toda, čeprav imamo vso pravico svoje mnenje javno povedati, je to samo naš kratek komentar pesniku Igorju v spominsko knjigo. Ker pa ni naša naloga slaviti 50-letnice pesnika Igorja, bi mu radi povedali, kako smo ob tem življenjskem jubileju Adolfu Škrjancu hvaležni za mnogo stvari. To pa je naša dolžnost! Zakaj to zasluži domobranska idejna prekaljenost Adolfa Škrjanca.

Adolf Škrjanc je bil namreč tisti, ki je ob prelomu v okviru borčevske organizacije takoj dal na razpolago svoje ime za odgovornega urednika „Tabora“, za katerega ob njegovem nastanku prenekateri še piškavega oreha niso dali. In vendar je naša revija takoj na začetku dokazala toliko življenjske sile, da se je na mah sprevrgla v organ, ki je v naši zdomski publicistiki krčil pionirsko pot odrtega demokratičnega razpravljanja, na katero so šele pa „Taboru“ končno morala stopiti tudi druga že obstoječa in nova glasila. Danes vemo, da svežega prepaha „Taborovih“ strani z izidom vsake številke želno pričakujejo tudi tisti, ki se z nami sicer ne morejo strinjati. To je „Tabor“ lahko dosegel samo zaradi svoje trdne podlage idejnega bogastva slovenskega domobranstva. In gojitev tega bogastva je velika zasluga tudi našega Dolfeta Škrjanca, ki je dolga leta in vse do pred kratkim za to zastavljal svoje ime.

Dolfe Škrjanc pa ni dajal samo svojega imena za našo revijo. Kadar je bilo potrebno, je nastopil kot prekaljeni domobranec in postavil pojme na odgovarjajoča mesta.

Spomnimo samo na njegove močate govore, ki so proslavam spomina pok. gen. Leona Rupnika dali popolnoma novo, ko takrat nepoznano obležje, ob katerem se je zganila marsikatera dremajoča vest. Spomnimo na njegovo kristalno jasno tolmačenje in načelno vzdrževanje domobranske ideje, skristalizirane v pojmih Bog — Narod Domovina. Spomnimo na njegovo odločno zastopanje za zgodovinske resnice, četudi vse in vsem niso bile prijetne.

Pa kaj bi še naštevali! Vse, kar nam je Dolfe Škrjanc doslej dal, nam je samo jamstvo, da nam bo še dajal. Zato mu ob njegovem življenjskem jubileju želimo še mnogo, mnogo zdravih in plodovitih let.

„Taboraši“

Martin Radoš — 50-letnik

Rodil se je 13. aprila 1923 v vasi Boldraž pri Metliki. Živi v San Justu — Veliki Buenos-Aries.

Je neumorni odbornik „Našeka doma“ v San Justu ter zvesti bralec glasila Tabor.

Želimo mu še veliko let plodnega življenja za slovensko skupnost.

Rudolf Keršič – 50-letnik

Naš Rudi se je rodil 14. maja 1923 v Mariboru a pozneje je živel v Ljubljani. Tu v Argentini živi v Tabladi — Buenos Aires.

Prav rad prihaja v „Naš dom“ v San Justo, kakor tudi v zavetišče Dr. G. Rožmana kjer običajno vodi „bar“ na prireditvah zavetišča.

Tudi Tebi želimo mnogo let, da bi nam tako še večkrat pomagal in vodil v zavetišču gostilniško obrt.

Naše priznanje in čestitke Nacetu Frančiču ml.

Nace Frančič je doma iz št. Jerneja na Dolenjskem. Ko je doma divjala revolucija, je bil Nace še mladomisnik in je obiskoval ljudsko šolo, dočim je njegov starejši brat Ivček študiral gimnazijo v Novem mestu, ki se je ob ustanovitvi domobrancev vključil v njihove vrste. Z ostalimi domobranci je prišel na Vetrinjsko polje, od koder je bil vrnjen v Teharje in bil ubit kod mladoletnik.

Naš Nace je ostal po vojni z mamo doma in sta 10 let po končani vojni emigrirala v Argentino kjer sta našla svojce. Nace se je zaposlil v tekstilni stroki, obenem pa je študiral in najprej opravil izpit čez ljudsko šolo in potem je obiskoval v nočnih urah srednjo šolo. Končno je nadaljeval študije na profesoratu Avguštincev v San Andresu, Bs. As. kjer je 30. marca 1973 diplomiral za profesorja zgodovine in zemljepisa.

Poleg dela in študije vneto sodeluje v borčevski organizaciji, čigar član je, a poleg tega je tudi odbornik konzorcija glasila Tabor, kjer tudi sodeluje s njimi prispevki.

Dragi Nace: Taboraši Ti iz srca čestitamo, da si že kot starejši vztrajal pri delu in študiju in se Ti je izpolnila želja, da si postal profesor. Prosimo Te, da tudi v bodoče, ker imaš večje in obširneje obzorje, pišeš o naši in obči zgodovini v pravi luči.

Franc Košut:

Samostojna slovenska državica je nemogoča

Nekoč v davnini je obstajala samostojna slovenska država Karantanija. Iz besede Karantanija je nastala nemška beseda Kärnten, ime avstrijske pokrajine ob jugoslovanski meji, kjer boste pa zaman iskali slovenskih besed in imen, pa čeprav je to bilo čisto slovensko področje. Slovenci so živeli tja do Dunaja. Zato ima Dunaj slovensko ime, in ni npr. Vienna, ali Wien, ali pa Beč. Na drugi strani so živeli do Dachsteina. čudna „nemška“ imena so slovenskega izvora (npr. Globotschnigg je v resnici Globočnik, ime

je pokvečeno ali po sili, ali pa iz nemškutarstva, ali oportunizma, da le ne bi kdo opazil, da gre za Slovence).

Po prvi svetovni vojni je poražena Avstrija potegnila za nos Slovence s svojimi obljubami, ki niso bile počenega groša vredne. Še sama Avstrija je bila premajhna za obstoj in je brez strela izginila pod nemškim škor-njem, z njo pa njeni Slovenci. Jugoslavija je bila silno okorna, bedasto nediplomatska. Na plebiscitu je komaj zmagala Avstrija z 51% proti 49%, o poštenosti štetja glasov pa nisem prepričan, dasiravno titovcev še ni bilo takrat na svetu.

700 let je bila Slovenija pod Avstrijo in profesorji slovenščine trdijo, da je skoraj čudež, da se je sploh slovenski jezik ohranil. To zaslugo pripisujejo ravno Bleiweisu, ki se ga po vojni tako v nič deva, da se ga sploh nikjer več niti ne omenja (njegovo ulico v Ljubljani so seveda preimenovali). Avstrija, ki odlično razume avstrijsko manjšino v Italiji, je popolnoma gluha za slovensko manjšino v Avstriji. Zadnje čase so se pojavili dvojezični kažipot, a so velikonemški šovinisti tablice odnesli ali pa jih premazali s črno barvo. Policija se ni hotela potruditi za tako „nepomembno“ kršenje javnega reda.

Kljub sporazumu z Jugoslavijo in lastni zakonodaji se pa le nič ne stori za slovensko manjšino v Avstriji, ki ob germanizaciji hitro izumira. Slovenstva tam sploh nikjer ne opazite. Na prste lahko naštejemo ljudi, ki so tam — v zibelki slovenstva — govorili slovensko l. 1971.

Italija pa tudi nima niti trohice boljših namenov s Slovenci. V Italiji je vse temeljito poitalijančeno.

Masa majhnih držav je nekoč eksistirala, a jih je zob časa pogoltnil. Recimo baltske države so še vsem v svežem spominu. Takih kot Lichtenstein in San Marino ter Andorra je zelo malo. *Samo jugoslovanska avtonomna Slovenija je možna*, vse ostale možnosti pa so nore donkihotske utopije. Žal se povsod še najdejo norci, ki jim realitete niso mar, a komunizem jim je zastupil njihov odnos do južnih bratov, ki so sami prav tako izkoriščani po tiranih. Ne Srbi ali Hrvati, temveč titovci vse molzejo za svojo rit.

Opomba uredništva: omenjeni članek je izšel v mesečniku „Jugosloven“ decembra 1972, ki izhaja na švedskem.

Ob zaključku št. 5-6 Tabora je dobrotnik zavetišča g. Vojteh Budinek iz El Bolsona, Bariloče, sporočil, da je meseca aprila obiskal slovenske rojake v Sao Paulu, Brazil, in ob tej priliki nabral za zavetišče 850 cruzeirov.

Odbor Zavetišča se slovenskim rojakom iz Brazila zahvaljuje za pomoč, kakor tudi g. Vojtehu. Darovalci bodo objavljeni v naslednji št. Tabora.

V zvezi s člankom „Pred desetimi leti“, objavljenem v „Taboru“ št. 11-12, 1972 smo prejeli pismo g. Janeza Kralja iz Buenos Airesa, v katerem postavlja avtorju članka nekaj vprašanj in zavrača njegove navedbe kot zamotane in zlonamerne.

Avtor omenjenga članka je uredništvu seveda poznan. Njegov namen ni bil „vzbujati pretekle spomine“, temveč opozoriti, da je za resnično pomirjenje ali celo združitev, potrebno več, kot samo govorjenje, predvsem pa razčiščenje nekaterih točk, ki jih navaja, brez ozira na to, kako gleda nanje ena ali druga stran. Nobena polemika pa tega namena ne bi dosegla, zato naj zadostuje gornje pojasnilo.

DOPOLNILO „BELE KNJIGE“

Ko je zgodovinski odsek ZDSPB Tabor, pred dvema letoma izdal „Belo knjigo“ Slovenskega protikomunističnega upora, je bilo v uvodu povdarjeno, da delo še ni končano in da Matica mrtvih ne predstavlja nekega dokončnega seznama, zlasti ne kar se tiče vrnjenih domobrancev. „Bela knjiga“ je bila zato označena samo za temeljni kamen neke bodoče zgradbe

Ob samem izidu in ob drugih prilikah, je zgodovinski odsek ZDSPB Tabor nato pozival slovenske ljudi širom po svetu, naj mu pošljejo nova imena, popravke in dopolnila. Uspeh te akcije je zadovoljiv, čeprav bi seveda lahko bil še boljši. Prejeli smo številna pisma s poporavki in drugimi pripombami pa tudi cele nove sezname od prijateljev v Angliji, Kanadi, Argentini, Avstraliji in drugod.

Vsi ti novi podatki bodo skupno s popravki, vključeni v „Dopolnilo Bele knjige“, ki ga zdaj pripravlja zgodovinski odsek ZDSPB Tabor. Še vedno pa so podatki pomanjkljivi in nepopolni na naslednjih področjih: *Gorenjsko domobranstvo*. Teh imen nimamo niti polovico. *Novomeška skupina*. Domobranci te skupine po večini niso mogli zapustiti domovine. Tudi njihovih imen je v Beli knjigi manj kot pol. *Štajerska*. Če izvzamemo Celjane, ki so padli na Grčaričah in po izidu Bele knjige objavljeni seznam padlih salezijanskih klerikov, bi se zdelo, da je štajerska v boju proti komunizmu izgubila komaj kak ducat ljudi. *Četništvo*. Čeprav je bil iz Vetrinja vrnjen celoten Dolenjski odred Janeza Marna (ostali trije so se umaknili v Italijo), je v Beli knjigi samo nekaj teh imen. Vrnjena pa je bila tudi polovica fantov štajerskega odreda.

Hvaležni bomo torej vsem, ki nam bodo priskočili na pomoč in spo-

ročili imena in sezname žrtev iz omenjenih kategorij, pa seveda tudi imena kateregakoli drugega padlega Slovenca. Svoje čase so imeli nekateri ljudje določene pomisleke in so očitali ZDSPB Tabor, da ji gre pri iskanju teh imen predvsem za politične koristi. Upamo, da so se ti predsodki zdaj razblinili. Mnogi ljudje so že v preteklosti na te „pomisleke“ niso ozirali ter so nam omogočili, da so nekatere občine prav po njihovi zaslugi zanesljivo obdelane.

Zgodovinski odsek ZDSPB Tabor ima zdaj izdelano tudi abecedno kartoteko vseh žrtev, tako da je zdaj ob vsakem novem imenu takoj mogoče ugotoviti ali je že na seznamu ali ne. S tem bodo preprečene bodoče napake ali dvojni vpisi.

Vsa pisma, sezname, popravke itd. pošljite na naslov: Tabor, 1439 Larchmont Rd. — Cleveland — Ohio 44110 — USA. Istotam lahko tudi naročite „Belo knjigo“, katere zaloga pa pojema. Cena izvodu je 6 dolarjev.

Zgodovinski odsek ZDSPB Tabor

GLAVNI ODBOR

VELIKA NOČ 1973.

Vsemu članstvu!

Glavni odbor ZDSPB TABOR želi Vam in Vašim družinam veselo in blagoslovljeno Veliko noč 1973!

Velika noč stoji na začetku pomladi, ko se vsa narava sveta pomladi. Vstajanje Sina Človekovega praznujemo v dnevih, ko tudi zemlja znova vstaja iz zimske noči, zato je to najboljši čas, da se pomladi tudi naša duša in dejavnost.

Kakor je namreč nam samim usojeno končno vstajanje, tako mora znova in znova vstajati v nas vse tisto, kar je bilo vodilo v našem življenju in delovanju. Nemoč in smrt sta začasni, življenje pa je večno in neuničljivo.

Zato je odveč vsaka bojazen, da je tisto, kar nam je bilo nekoč sveto, umrlo in da je za vselej pokopano. Umrli so samo telesa naših bratov, njihov duh pa živi in bo z nami vse dni do končnega poveličanja.

Res je, ne vemo, kdaj bo prišlo to poveličanje. Mnogi izmed nas ga morda ne bodo dočakali, toda prišlo bo, ker je pravica še vselej premagala zlo, ker so božji mlini doslej v sončni prah zmleli še prav vsako zlobo in zločin.

Tri desetletja nas že ločijo od tistih usodnih dogodkov, ki so pretresli našo domovino in preoblikovali naša življenja. Mnogi so takrat legli v grob, da bi živeli — in zdaj moramo mi živeti, da oni ne bodo umrli!

In v tem je ves smisel našega življenja, naše Velike noči, pa tudi vsa naša dolžnost!

Milan Zajec, predsednik

Za zavetišče:

N. N., San Martin	20
N. N., Argentina	100
Žakelj Jože, Ramos Mejía	100
Benedičič Miha, Castelar	300
Tekavec Ivan, Ramos Mejía ...	86
Mustar Stane, Ezeiza	101
Jenko Janez, San Martin	76
Zorec Franc Charruca	100
N. N., Charruca	5
Šivic Srečko, Casanova	51
Fraz Leopold, Ramos Mejía ..	100
N. N., San Justo	30
Kovač Marija, V. Ballester ...	210
N. N., San Justo	2

Dobiček pri kosilu v zavetišču
18. 3. 1973

98.76

Rev. škrbec Jože, cerkvena nabirka pri sv. maši v zavetišču
18. 3. 1973

76

Prodaja knjige Martín Fierro .

240

Oblak bratje, San Justo

500

Kodefič štefan, Mendoza

40

Škrbec Jože, rev. Cap.

96

N. N., Ramos Mejía

2

N. N., Ramos Mejía

2

Hribovšek Franc, Ramos Mejía.

100

Novak Franc, msgr. Ituzaingo .

100

Rozina Veronika, Lanús

10

Urbanč Franc, Lanús

10

Črnak Jože, Lanús

20

Velkavec Miro, Lanús

10

N. N. J. L. Suarez

4.25

N. N., Lanús

3

V spomin na pok. stariše:

Šturm Franc, Ramos Mejía

50

Mesto cvetja za pok. gen.

Krenner Franceta:

Hacin Pavla, Capital

100

Kocjančič Dorotea, Olivos

100

Rigler Radivoj, Don Torcuato ..

15

Cof Emil, Capital

50

Dr. Baraga — družina, Capital

50

OSPS Tabor, Argentina

100

Mesto cvetja za pok. Fr. Pristavec:

Cof Emil, Capital

150

Ing. Matičič — družina, J. L.

Suarez

50

Ob prvi obletnici mamine smrti:

Buda Stane, C. de Belgrano ...

200

Trpin Jože, slovenski rojak iz Kana-
nade, ki je svoječasno živel v Argenti-
ni je podaril stavbno parcelo (lot),
ki ga je imel v Argentini slov. zave-
tišču. Odbor zavetišča je to zemljišče
prodal v gotovini za 11.000 pesov ley.

Opomba: po sklepu zavetišnega
odbora se darovi, ki so manjši od 10
pesov ley objavljajo pod oznako N.N.;
prav tako se objavljajo pod N. N., da
rovi tistih, ki ne želijo biti imenovani.

Tiskovni sklad gl. Tabor:

N. N., Ramos Mejía

2

Bavec Alojz, Ramos Mejía

5

J. B., Australia

(funt) 1

Gričar Karel, Gran Bourg ...

5

Sušteršič Marjan, Hurlingham.

20

N. N., Lanús

6

Tekavec Ciril, San Justo

5

SLOVENSKO ZAVETIŠČE JE DELO VSE SLOVENSKE EMI-
GRACIJE IN NIHČE NIMA PRAVICE ZASLUG. VSA PRA-
VICA JE PRAVICA REVEŽEV, ZASLUGA PA PRIPADA NA-
ŠIM MRTVIM, SLOVENSKO ZAVETIŠČE JE IZGOVORJENI
KOT POMOČI POTREBNIM SLOVENCEM.

V S E B I N A

Rebeldia de la juventud y sus causas	113
Upor mladine in njegovi vzroki	114
Maj — junij	115
Slovenci v borbi za človeško dostojanstvo nekoč in danes (dr. S. Baraga)	116
Tebi mlada slovenska generacija (F. G.)	121
Izseljevanje iz Slovenije po drugi svetovni vojni (Avgust Horvat)	123
car noči (Verinov)	128
Trojni umor (E. O.)	129
Vrnili smo jim konje (S. P.)	131
Kulturna revolucija (F. G.)	133
Majnik 1945 (Marijan Jakopič)	134
Izdajalec in še kaj (E. O.)	135
Jožef Stalin — „Sonce človeštva“ (T. N.)	137
Monolog o dialogu	139
Vera v rdeči Jugoslaviji (F.K.)	140
Slovenska nesloga in separatizem (J. L. Kranjc)	141
Tugomir Sanjač (Rasto J. L. Košanov)	143
Naši mrtvi	150
Naši možje	155
Na uredniški mizi	159
Darovali so	111

Correo
Argentino
Sucursal
J. L. Suárez
(Bs. As.)

TARIFA REDUCIDA
Concesión Nº 3133

FRANQUEO PAGADO
Concesión Nº 2619